

**İYİ
UYGULAMALAR
REHBERİ
AHEAD - TIU**

Yüksek Öğretimde Engelli Öğrencilere Destek ve Hizmet sağlayanlar için

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ŞU ANDA NEREDEYİZ?

1. 0 İrlanda'da Durum Nasıl?.....	5
1. 1 Şu anda neredeyiz?.....	5
1. 2 Dil ve Etiketler.....	6
1. 3 İyi Uygulama Davranışları	6

İFŞAAT - KONULAR (SORUNLAR) NELERDİR?

2.0 İfşaat Hakkında Neler Bilmem Gerekıyor?.....	9
2.1 İfşaatın Avantaj ve Dezavantajları.....	10

YÖNETMELİK - NEYİ BİLMEM GEREKİYOR?

3.0 Yönetmelik - Uyumlu muyuz?.....	14
3.1 İş Eşitliği Yasası 1998 nedir (İEY)? (www.equality.ie).....	14

ÖN KAYIT FAALİYETLERİ - ALTYAPIYI OLUŞTURMAK

4.0 Ön Kayıt.....	17
4.1 Ön Kayıt Faaliyetleri Nelerdir?.....	18
4.2 Ön Kayıt Faaliyetlerini Planlamada Önemli Olan Nedir?.....	19

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ (KABUL) ERİŞİM EŞİTLİĞİNİ NASIL SAĞLARIZ?

5.0 Üniversiteye Kabul - Eşitliği Nasıl Sağlarız?.....	25
5.1 Üçüncü Kademe Seviye Eğitim İçin Alternatif Giriş Yolları Nelerdir?.....	26
5.1.1. Destekleyici Kabul Sistemi - Nasıl Çalışır?.....	27
5.1.2 Kabul ve Seçim Sistemleri Modeli	28
5.2 Katılımı Nasıl Sağlayabiliriz?.....	28

UYUM VE DESTEK HİZMETLERİNİ NASIL SAĞLARIZ?

6.0 Engelli Öğrencilerin İhtiyaçlarını En İyi Şekilde Nasıl Karşılatabiliriz?.....	32
6.1 Engelli Yardım Merkezleri.....	32
6.2 Engelli Birimi Görevlisi Rolü Nedir?.....	34

6.3 Öğrenciler İçin Hangi Destekler Mevcut?.....	36
6.4 Personeller İçin Hangi Destekler Mevcut?.....	38

İHTİYAÇ ANALİZİ

7.0 İhtiyaç Değerlendirmesi (Analizi)	41
7.1 İhtiyaç Analizinin İçeriğini Neler Oluşturur?.....	43
7.2 Kurs İhtiyaçlarının Analizi.....	43
7.3 İhtiyaçların Değerlendirilmesi Ne İçeriyor?.....	44
7.4 Öğrenci Mülakatı - Neden Önemli?.....	44
7.4.1 Mülakatı Nasıl Planlamalıyım?.....	45
7.5 Değerlendirme Raporu - Neyi Bilmem Gerekliyor?	45
7.6 Değerlendirme Raporunun Özellikleri Nelerdir?	47
7.7 Destek Gereksinimleri Nasıl Yayılır?.....	48

DESTEKLEYİCİ TEKNOLOJİ - TEKNOLOJİNİN YARARLARI NELERDİR?

8.0 Destekleyici Teknoloji Nedir?.....	51
8.1 Öğrencilerin Destekleyici Teknoloji İhtiyaçları Nasıl ölçülebilir?.....	53
8.2 Destekleyici Teknoloji Hizmetleri Nasıl Verilir?.....	55
8.3 Öğrencinin Rolü Nedir?	57

ÖĞRENME DESTEĞİ - VAR OLAN KOŞULLAR NELERDİR?

9.0 Öğrenciler Neden Öğrenme Desteğine İhtiyaç Duyarlar?.....	60
9.1 Öğrenciler Öğrenme Desteğine Nasıl Erişirler?.....	62

KÜTÜPHANEYİ KULLANAN ÖĞRENCİLERE SAĞLANAN İMKÂNLAR NELERDİR?

10.0 – Kütüphane Kullanımı - Öğrencilerin Nelere İhtiyacı Vardır?	67
10.1 – Personel Nasıl Yardımcı Olabilir?	68

FİZİKSEL ÖĞRENME ORTAMI - OKULUMUZ ERİŞİLEBİLİR Mİ?

11.0 – Fiziksel Öğrenme Ortamı - Önemli Noktalar Nelerdir?	71
11.1- Dersliklerin Erişilebilir Olduklarından Nasıl Emin Olabiliriz?	72

ERİŞİLEBİLİR BİR MÜFREDATI NASIL OLUŞTURURUZ?

12.0 Erişilebilir Bir Müfredatı Nasıl Oluştururuz?.....	76
12.1 Erişilebilir Olan Ders Materyallerini Nasıl Tasarlarız?.....	76
12.2 Dersin Verilmesi - Öğrenmeyi Nasıl Erişilebilir Hale Getirebiliriz?.....	78
12.3 Sanal Öğrenme Yoluyla Verilen Dersler Nasıldır?.....	85

SINAV VE DEĞERLENDİRMELERİ NASIL ANLAŞILABİLİR YAPARIZ?

13.0 Sınav ve Değerlendirmeleri Nasıl Erişilebilir Hale Getirebiliriz?.....	89
13.1 Ne Tür Alternatif Değerlendirme Biçimleri Mevcuttur?.....	90
13.2 Sınavlar - Öğrencileri Nasıl Hazırlarız?.....	91
13.3 Öğrencileri Sınav Süresince Nasıl Yerleştirebiliriz?.....	92

KARİYER HİZMETLERİ - HANGİ DESTEKLER MEVCUT?

14.0 Engelli Öğrenciler Niçin Ek Kariyer Hizmetleri Desteğine Bağlıdırlar?.....	98
14. 1 Gündemdeki Araştırmalar.....	98
14.2 Kariyer Hizmetlerinde İyi Uygulamaları Nasıl Sağlayabiliriz?.....	99

GİRİŞ

Bu kitap AB tarafından desteklenen ve Sivil Toplum Diyalogu Programı altında yürütülen ‘Engelli Öğrencilerle Engelsiz Üniversiteye Doğru’ adlı projede ortaya çıkartılan iki kitaptan biridir. Projenin 4. faaliyetinde (TIU4 Towards Inclusive Universities) Engelli Öğrenci Danışmanların Eğitimi’nin pratik notları ve yöntemleri İngilizce olarak yayınlandı.

Bu kitap ise üniversite seviyesinde okuyan engelli öğrencilere destek sunmak konusunda kavram ve prensibin yanı sıra, yöntem ve uygulamalara örnek vermektedir. Kitap, İrlanda ‘Association for Higher Education Access and Disability’¹ (AHEAD)’in izniyle Türkçeye çevirtildi: AHEAD İyi Uygulamalar Rehberi, İrlanda’nın engellilik sektörünün 2 yıllık çalışmasının ürünüdür ve İrlanda Yüksek Öğretim Kurumu (Higher Education Authority; HEA) tarafından fonlanmıştır. Kitabın içeriğinde İrlanda’da uygulanmakta olan iyi uygulamalar yer almaktadır. AHEAD ve HEA’nın ortak ürünüdür. AHEAD İyi Uygulamalar Rehberinin amacı iyi uygulamaları yaygınlaştırmak olduğundan, AHEAD bu kitabın AB projesi “Towards Inclusive Universities by Empowering Disabled Students” isimli projede kullanılmasından memnurluk duymakta ve bu kitabın başka ülkelere de ışık tutacağını ummaktadır.

TIU-İyi Uygulamalar Rehberi AB tarafından Sivil Toplum Diyalogu Programı altında fonlanan “Engelli Öğrencilerle Engelsiz Üniversiteye Doğru” isimli projenin bir ürünüdür.

www.tiu.org.tr

---

¹ AHEAD bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir kurumdur. Çalışma alanı engelli öğrencilerin yüksek öğretime erişim ve katılmalarını sağlamaktır. AHEAD, engelli öğrenci ve mezunlara, öğretmenlere, rehberlik hocalarına ve ailelere eğitim konusunda bilgi sağlamaktadır. AHEAD aynı zamanda işveren ve engelli mezunlarla da “GET AHEAD” forumu vasıtasıyla çalışmaktadır. Bunlara ek olarak AHEAD AB’de katılımı (dâhil etmeyi) teşvik eden ve LINK ERASMUS tarafından finanse edilen programı koordine etmektedir. www.ahead.ie

Bu metin Türkçede bu konuda bir ilktir. 2006'da Yükseköğretim Kurumları Özürlüler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği'nin² 8. maddesine göre 151 üniversitede kurulan Engelli Öğrenci Birimleri'nde çalışma başlatan danışmanlar ve üniversitelerin yönetimlerine bir el kitabı olarak sunuluyor.

Bu alanda çok tecrübeli olan İrlandalı meslektaşların kurumu olan AHEAD çalışmaları paylaşarak birçok anlamda kolaylık sağlamıştır. Orijinal metnin sadece İrlanda'da geçerli olan kısımları (1.0 The Irish Context- Where are we now?) İngilizce olarak <http://www.tiu.org.tr/pdf/Good-V3-crop-fin.pdf> adresinden okunabilir.

TIU Projesinde İyi Uygulama Örnekleri araştırmak ve tecrübeli ortaklardan öğrenmek önemli bir hedefti. Başka bir ülkenin tecrübesinden faydalanarak, birçok güçlükten kaçınmak mümkün olabilir.

Bu kitabın amaçlarından biri Türkiye'de yeni olan "Engelli Öğrenci Danışmanlığı" mesleğinin öncülerine yol açmaktır. Ayrıca, yeni gelişen danışman ve engelli öğrencilerle çalışacak olan tüm kişiler için konuları tartışarak Türkiye'ye özgü kavram ve prensiplerin özünü araştırarak Türkiye'de en iyi nasıl uygulanabileceği konusunda öneriler geliştirmektir. Hedef her halükarda bilgi ve bilinç arttırmaktır.

Towards Inclusive Universities by Empowering Disabled Students – TIU (Engelli Öğrencilerle Engelsiz Üniversiteye Doğru)– projesi 2008'de yayımlanan 'İyi Uygulamalar Rehberi'ni tercüme etme ve kullanmalarına müsaade ettiği için İrlanda Yüksek Öğretime Erişim ve Engellilik Kurumu'na (AHEAD) müteşekkirdir.

---

² www.ozida.gov.tr/mevzuat/yokozurlukoordinasyon.htm

BÖLÜM 1

ŞU ANDA NEREDEYİZ?

BÖLÜM 1 ŞU ANDA NEREDEYİZ?

1.0 İrlanda'da Durum Nasıl?

Bakınız www.ahead.ie

1.1 Engelliliği Saran Efsane ve Korkular

Birçok insanın engellilik ile ilgili çok az tecrübesi vardır veya hiç tecrübesi yoktur. Bu yüzden de insanlar yanlış bir şey söylemekten endişe duyarlar. Bu endişe, başka insanların yapabileceği şeyleri yapamayacakları düşünülen engelli insanları saran sayısız efsane ve kavram hatalarıyla birleşmiştir. Bu efsaneler dâhil edilmeye engel teşkil edebilir ve bu yüzden ortaya çıktıklarında meydan okunmalıdır.

Engelliliği saran ve sürekli tekrarlanan efsanelerden birkaçı:

Efsane: Görme engelli insanlar eğitim veya işleri ile baş edemiyorlar çünkü ya materyali okuyamıyor ya da yazılı metinler üretmiyorlar.

Gerçek: Büyük yazı veya büyüteç aletleri birçok görme problemi olan insanlara yardımcı olabilir. Ekran okuyucuları, ses tanıma, okuma ve tarama aletleri ve ekran büyütme yazılımları gibi destekleyici teknoloji yazılımları görme engelli insanların okuyup çalışmalarına olanak sağlıyor.

Efsane: İşitme engelli insanlar telefon kullanmaları gereken yerde çalışamazlar.

Gerçek : İşitme engeli olan insanların çoğu artakalan bir duymaya sahiptirler ve işitme cihazlarına takılı bir lupu kullanarak işitme cihazlarını telefon fonksiyonlarına yönlendirerek telefonu kullanabilirler. Tamamen işitme engelli olan insanlar da bilgiyi metine çevirerek ekranda görüntüleyen Mini com sistemini kullanabilirler.

Efsane: Fiziksel engeli olan insanlar üniversiteye gidemez çünkü binaların çoğunda merdiven vardır.

Gerçek: Merdivenli binalara rampa veya asansörle rahatlıkla erişilebilir.

Efsane: Zihinsel engeli olan insanların yazılı sınav veya son teslim tarihi gibi stresli durumlara sokulmamalıdır.

Gerçek: Zihinsel engelli insanlar için stres her zaman bir faktör değildir. Zihinsel sağlık ile ilgili problemi olan insanların stresi tetikleyen şeyleri bulabilir ve stresle başa çıkmanın yollarını daha iyi belirleyebilirler.

1.2 Dil ve Etiketler

Engellilik ile ilgili dil politik yanlışlıklara birçok fırsat sağlamaktadır ve birçok insan başkalarını incitmekten endişe duymaktadır. Engelli insanlar odağın engellerinden ziyade kişiliklerinde olmasını isterler. Onların tercih ettiği terim “Engelli olan insan” kişilerin gerekli hümanizmini (insanîyetlerini) vurgulayıp onları kişiliksizleştirmekten kaçınmaktadır. Dil engelliliğin yapımında önemlidir ve hem olumlu hem de olumsuz anlamda kullanılabilir.

Birkaç örnek:

Uygun

Engeli olan insanlar

Kişinin .... sı var

Tekerlekli sandalye kullanıcısı

Fiziksel bir engeli var

Down sendromu var

Nöbete tutulmak

Zihinsel engeli olan kişi

.....

Epilepsisi olan kişi

Doğuştan gelen engellilik

Psikiyatrik engeli olan kişi

Görme engelli kişi

Uygun olmayan

Sakatlar veya özürülüler

....’den mustarip olmak

Tekerlekli sandalyeye bağlı

Topal, eksik, kusurlu

Mongol

Kriz

.....

Kurban

Saralı

Doğum kusuru

Zihinsel hasta, psiko...

Kör

Temel Kural, önce kişiyi düşün sonra engelini.

1.3 İyi Uygulama Davranışları

Öğrenciler konusunda nasıl davrandığımız olumlu veya olumsuz bir etkiyle sonuçlanabilir.

Birkaç ipucu:

- Yeteneksizlikten ziyade yetenek ve potansiyel üzerinde odaklan.
- En iyisini bildiğini varsaymayı deneme. Kişiyi neye ihtiyacı olduğunu sor ve söyleyeceklerini dinle.
- Yardım etmeden önce yardım önerinin kabul edilmesini beklemek daha iyidir.

- Kişi seni anlamada zorlanıyorsa onlara zaman ver ve birkaç kez daha anlatmaya hazırlıklı ol.
- İnsanlara yaşlarına uygun bir şekilde davran.
- Terapistten ziyade yankı tahtası görevini üstlen.
- Kişinin konuşma engeli varsa dikkatlice dinleyip bitirmelerine izin ver. Halen emin değilsen tekrar etmelerini veya bir kâğıda yazmalarını iste.
- Aşırı övgüde bulunma. Bir iş için çok övgüde bulunmak büyüklük taslamakla eşdeğerdir.
- Doğrudan kişi ile konuş. Kişisel asistan gibi üçüncü kişileri kullanma.
- Gereksiz soru sorma cazibesine kapılma. Kişinin yetenek ve güçlü yanları ile ilgili olumlu sorular sormak daha yapıcıdır.
- Doğal ol ve gereğinden fazla ilgi için kendini zorlama. Çok istekli ve meraklı olmak uygun değildir.
- “Gitmek zorundayım” veya “Görüşürüz” gibi günlük cümleleri kullanmaktan çekinme. Kullandığın dile aşırı dikkat göstermen o kişi ile rahat olmadığının göstergesidir.
- Diğer öğrencilerle kullandığın aktif dinleme ve sonuç odaklamayı kullan.

Engelli öğrencilerle iletişim kurmanın anahtar kelimesi “saygı”dır.

Sonuç

Yüksek öğrenime kayıt yaptıran engelli öğrencilerin artan sayısı, engellilikle ilgili artan efsane ve kavram yanlışlığına meydan okuma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Genelde dil ve davranışlarımız engellilik ile algılarımızı yansıtır. Günümüzde iyi uygulamalar engellerinden ziyade kişiyi yüksek öğrenimdeki düşünce ve planlarımızın ön sırasına yerleştirmektedir.

Engelli öğrencilerin yüksek öğrenime katılmalarında birçok olumlu değişiklikler olmuştur. Daha çok sayıda kişinin bir yerlere gelmesi, yüksek okul hayatına kademeli girişler ve destek için finansman kaynağının bulunması yüksek öğrenim sektöründeki gelişime katkıda bulunmuştur.

BÖLÜM 2

İFŞAAT-KONULAR (SORUNLAR) NELERDİR?

BÖLÜM 2 İFŞAAT-KONULAR (SORUNLAR) NELERDİR?

2.0 İfşaat Hakkında Neler Bilmem Gerekıyor?

Eğitim veya işe başlarken engelli insanların karşılaştıkları sorunlardan bir tanesi engellerini ifşa edip etmemeleridir. Resmi bir gereklilik olmamasına rağmen iş veya okulunda farklı bir yere ihtiyacı olanların yardıma ihtiyaç duyduklarını belirtmeleri gerekir. Engeli ifşa etmemek bazen çalışanların işlerini zorlaştırabilir.

Örnek

“Bu öğrencinin bir engeli olduğunu biliyorum çünkü önümde bir tekerlekli sandalyede oturuyorlar. Fakat bu ifşaat anlamına mı geliyor?”

Öğrencilerin belirtmeleri gerekenler:

- Seçtikleri ders veya iş alanına giriş ölçütleri
- Gerekli olan bilgi ve beceriler
- Çalışırken engellerinin muhtemel etkisi
- Ne tür yere ihtiyaçları var ve ne gibi destekler mevcut

Bazı öğrenciler yüksek öğrenimde okumayı küçümseyip ve farklı gibi algılanmak istemez. Ayrıca ne gibi desteklerin mevcut olduğundan haberdar olmayabilirler.

Örnek

“...Öğüt veya destek için nereye gideceğimi bilmiyordum. Böyle şeyler benim de yaptığım gibi sadece neredeyse bitirmek üzereyken bulunabiliyor. Üniversitemin ne gibi destekler sağladığına dair ipuçlarını bu yıla kadar, ki bu benim son yılım, bilmiyordum.”

Öğrencinin sorumluluğu:

- Kendini yardıma ihtiyacı var olarak belirlemek ve böylece uygun ayarlamalar yaptırmak
- Ayarlamalar veya fon başvurularını desteklemek için psikolojik rapor gibi uygun dokümanları sağlamak
- Uygun ve ayrıntılı bir tartışmaya olanak verecek zaman seçmek
- Destek ihtiyaçlarının ve etkili stratejilerin belirlenmesinde tam katılım sağlamak

- Tecrübe ile belirlenen zorluklardan görevlileri haberdar etmek

2.1 İşfaatin Avantaj Ve Dezavantajları

İşfa edip etmeme kararı avantaj ve dezavantajlarını tartan engelli öğrencinin tamamen kendisine aittir.

Avantajlardan birkaç tanesi:

- Öğrencilerin ihtiyaç duydukları ayarlamalara ulaşabilmeleri
- Var olan yasaların altında ayrımcılığa karşı korunmalarının garanti altına alınması
- Kişinin güçlü yönleri ve yetenekleri ile ilgili pozitif bir imaj sergilemesine olanak tanımak
- En etkili biçimde öğrenmek için gerekli kaynaklara sahip olmasının garanti altına alınması
- İhtiyaç duyulduğunda yardım isteme özgürlüğünü sağlıyor
- Engeli sır olarak saklamanın stresinden kurtarıyor
- Fazladan ders veya sınavlarda ek süre gibi birçok farklı desteğe kapıları açıyor
- Gerektiğinde acil planların uygulanabileceğini garantiliyor
- Birçok işverenin eşitlik politikalarına sahip olduğunu ve engelli insanları işe almaya gönüllü olduklarını beyan ediyor

? **Biliyor muydunuz?**

Engelli mezunların danışman programına katılan işverenlerin %80'inden çoğu işfaattan yanadır.

Dezavantajlardan birkaç tanesi:

- Dikkati kişinin engeline odaklayabilir
- Kişinin kendini küçümsemiş ve damgalanmış olarak hissetmesine neden olabilir
- Diğer öğrenci ve görevliler kendilerini bu yeni bilgi ile rahatsız hissedebilirler
- Kişiye farklı davranılmasına yol açabilir
- Kişinin benlik bilincine etkisi olabilir

- İnsanlar kişiyi kendilerinden az yetenekli bulabilirler
- Diğer insanlar engelli kişiye haksız bir avantaj sağlandığını düşünebilirler

Öğrencilerin ihtiyaç duydukları her türlü yardımı istemek için her fırsatta teşvik edilmeleri gerekiyor.

İfşaat için en iyi zaman hangisidir?

Uygun intibakın düzenlenmesinin zaman alacağı göz önünde bulundurulursa ifşaat zamanı çok önemlidir. Görevliler yardıma ihtiyaç duyulduğunu ne kadar erken bilirse yardım o kadar çabuk yerine getirilir.

Engeli olduğunu ifşa etmek isteyen öğrencinin birkaç seçeneği var:

- CAO formlarında
- Derse kayıt yaptırmadan önce ihtiyaç ve intibakların tartışıldığı bir zamanda
- Öğrencinin yerleşip görevlileri tanıma olanağı bulunduğu dersin başlangıç aşamalarında
- Öğrenci zorluk yaşamaya başladığının farkına varır varmaz
- Ders esnasında gerekli olan intibakın açığa çıkması durumunda

Öğrencilerin verilen destekler hakkında bilgilendirilmelerinde ve engelli öğrencilerin ifşaatı teşvik edilmelerinde görevlilerin büyük bir rolü vardır.

Etkili İfşaat

Bir engeli ifşa etmek öğrenciler için zor bir tecrübe olabilir ve öncesinden hazırlanmak isterler:

- Engellerini az ve öz birkaç kelimedede anlatmaya çalışarak
- Geçmişte işe yarayan birkaç şeyi not ederek
- Ders veya işi araştırarak gereken bilgi ve beceri ölçütlerini bularak
- Başka bir insanla yüz yüze görüşme alıştırmaları yaparak
- Engellerinin öğrenme performansları üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu tarif ederek
- Gerekli intibak çeşitlerinin bir listesini belirleyip hazırlayarak

İfşa etmek isteyen öğrencilere yararlı birkaç ipucu:

- Güçlü yanlarının ve ihtiyaçlarının listesini yap
- Kesintileri önlemek için sessiz bir zaman seç
- Beceri ve yeteneklerin hakkında olumlu düşün
- Önceki başarı örneklerinden bahset
- Ders üzerinde ve neyi başarmak istediğin üzerinde odaklan
- Engelin ile ilgili soruları cevaplamaya hazır ol
- İhtiyaç duyduğun destek hakkında dürüst ol
- Geçmişte senin işine yarayan şeyler hakkında konuş
- Kendin ol ve gereksiz açıklamalar yapma

Sonuç

Bir engelin ifşaatı çok kişisel bir seçimdir ve kişinin gelecekteki sosyal, eğitim ve iş hayatı üzerinde önemli etkisi vardır. İfşaata karar verilip verilmemesi birçok şeyin göz önünde bulundurulmasını gerektirir. Öğrencilerle alışveriş içinde olan bütün görevlilerin öğrencilere sunulan destekler hakkında bilgi vermede ve onları ifşaata teşvik etmede önemli rolleri vardır.

BÖLÜM 3

İFŞAAT - KONULAR (SORUNLAR) NELERDİR?

BÖLÜM 3 YÖNETMELİK - NEYİ BİLMEM GEREKİYOR?

3.0 Yönetmelik- Uyumlu muyuz?

Geçmişte engelli insanlar sinemaya gitmek, otobüse binmek, bir ders veya iş hakkında bilgi edinmek ve toplumun eşit bir üyesi kabul edilmek gibi bizlerin doğal kabul ettiği günlük aktivitelere katılabilme girişimlerinde birçok sosyal, ekonomik ve fiziksel engelle karşılaşmışlardır. Yönetmelik bu engelleri en aza indirmek ve zamanında olağan olan ayrımcı uygulamaları yasaklamak için birçok şey yapmıştır.

Eğitim kurumları politika ve uygulamalarının var olan yönetmeliklerle uyumlu olmalarını sağlamada kilit rolleri vardır.

Son on yıl engelli insanlara desteklerin sunumunu etkileyen kilit yönetmelik değişimlerine bir giriş olmuştur. İrlanda'da yönetmelikler engelli insanların diğer vatandaşlarla aynı hizmetlere, bina ve bilgilere kanuni erişimini sağlamak için yasallaştırılmıştır. Şu anda işveren ve kurumların engelleri nedeniyle insanlarda ayrımcılık yapmaları yasadışı sayılmaktadır. Bu yüzden eğitim ile uğraşan kişilerin, engelli kişilerin iş ve eğitimi konusunda var olan yönetmelik gerekliliklerini bilmeleri gerekmektedir.

İlgili yönetmeliklerden birkaçı:

İş Eşitliği Yasası 1998

Eşit Statü Yasası 2000-2004

Engellilik Yasası 2005

3.1 İş Eşitliği Yasası 1998 nedir (İEY)? (www.equality.ie)

Son yıllarda yasallaştırılan yönetmeliklerin en önemlilerinden bir tanesi İş Eşitliği Yasası'dır (1998). Yasanın amacı eşitlik ve olumlu eylemleri teşvik etmek ve 9 farklı sebepten dolayı ayrımcılığı yasaklamaktır. Yasa, taciz ve haksızlığa karşı işçilerin savunmasını sağlıyor ve engelli insanların eğitim ve işe katılım ve erişimini sağlamak için uygun önlemler gerektiriyor.

Yasanın hem eğitim sağlayıcıları hem de eğitim alıcılarına önemli etkileri vardır. Çünkü yasanın işveren tanımında teknoloji enstitüleri, kolej ve üniversiteler de vardır.

Sonuç

Geçmişte engelli insanlar bizlerin doğal kabul ettiği günlük aktivitelere katılabılme girişimlerinde birçok sosyal, ekonomik ve fiziksel engelle karşılaşmışlardır. Yönetmelik bu engelleri indirgemek ve zamanında olağan olan ayırıcı uygulamaları yasaklamak için birçok şey yapmıştır. Eğitim kurumları politika ve uygulamalarının yasa ile uyum içinde olduklarını garanti etmeliler.

BÖLÜM 4

ÖN KAYIT FAALİYETLERİ - ALTYAPIYI OLUŞTURMAK

BÖLÜM 4 ÖN KAYIT FAALİYETLERİ - ALTYAPIYI OLUŞTURMAK

4.0 Ön Kayıt

Ön kayıt, kurumların potansiyel öğrenci gruplarıyla bağlantı kurdukları aşama olarak tanımlanabilir. Ön Kayıt faaliyetlerinin amacı potansiyel öğrenci gruplarını belirlemek ve yüksek öğrenim seçeneklerini göz önünde bulundurmaya cesaretlendirmektir. Bekleyebilecekleri destek ve hizmet türleri hakkında bilgi vermek için iyi bir fırsattır.

Birçok öğrenci lisedeyken gelecekle ilgili okul seçeneklerini planlayıp bilgi toplamaya başlarlar. Ne kadar çok bilgi edinirlerse gelecek eğitimleri ile ilgili o kadar iyi seçimler yaparlar. Bu yüzden bu tür bilgilerin net ve bütün öğrencilerin erişebileceği yer ve formatta olması gerekmektedir.

Kurumların, engelli öğrencilerle, ilkokuldan itibaren gelişmelerinin kritik aşamalarında, çalışmaları iyi bir uygulamadır. Yüksek öğrenimin onlar için gerçek ve geçerli bir seçenek olduğunu fark etmelerini sağlamak gerekiyor.

Anne-baba, öğretmenler, okul yöneticileri ve rehberlik danışmanları gibi farklı paydaşlar arasındaki farkındalığı yaratmak için kurum ve toplum içindeki grupların işbirliği içinde olması gerekmektedir.

Örnek

College Cork Üniversitesi Engelli Destek Sistemi (2006) tarafından uygulanan giriş süreci ile ilgili çalışma, kurumların hedef engelli öğrenciler için takviye stratejileri geliştirmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

İyi Ön Kayıt faaliyetleri geliştirmenin anahtarı toplum içindeki okul, uzman kuruluşlar ve diğer eğitim kurumları arasındaki bağlantının iyi kurulmasına dayanır.

Örnek -Daha İyi Seçenekler Fuarı

AHEAD, İrlanda Ulusal Koleji ve DAWN ile birlikte liseye giden ve yüksek öğrenimde var olan destekler hakkında daha net bilgi edinmek isteyen engelli öğrencilere yönelik bir bilgi günü organize ettiler.

Daha İyi Seçenekler fuarı öğrenci, aile ve kariyer danışmanlarına yüksek öğrenime giriş ile ilgili alternatif modeller ve var olan destek yelpazesi hakkında bilgi sağlamıştır.

Katılımcılara Engelli Destek Birimlerinde çalışan görevliler ve mezun engelli öğrencilerle konuşma fırsatı sağlanmıştır.

O günde yapılan faaliyetlerden örnekler:

- * Farklı üniversitelerden gelen Engelli Destek Birimi sergileri
- * En son DAISY teknolojisini de içeren yardımcı teknoloji gösterileri
- * Disleksiya Destek Hizmetleri hakkında bilgi
- * Bütünleyici Kabul Rotası hakkında bilgi
- * Uzmanlarla konuşma fırsatı
- * Mezun engelli öğrencilerin konuşmaları

4.1 Ön Kayıt Faaliyetleri Nelerdir?

Ulusal Erişim Ofisi (NAO) (2006) raporu, öğrencilerin üniversite hayatının zorluklarına hazırlanmalarına yardımcı olmak için üniversitelerin Ön Kayıt faaliyetlerini sağlamaları gerektiği ihtiyacını vurgulamaktadır. Rapor bu tür programların yokluğunu şu anki yüksek öğretimde büyük bir boşluk olarak değerlendirmiştir.

Bu boşluk aşağıda belirtilen faaliyetlerle doldurulabilir:

- Açık günler
- Okul ziyaretleri
- Takviye fuarları
- Çeşneci programları
- İzleme günleri
- Yaz okulları

Örnek- Trinity Koleji Dublin Ön Kayıt Programı

Yüksek öğrenimde sağır veya işitme engeli olan öğrenciler en az temsil edilenlerdir. Yüksek Öğrenim Trinity Koleji Sağır Desteği Programı (DS3) CAO başvuru formlarında sağır veya işitme engeli olduklarını belirten öğrencileri hedeflemektedir. Bu öğrenciler akademik öğretim yılı başlamadan önce bir yaz okuluna davet ediliyorlar.

2005'ten beri yürürlükte olan DS3 programı öğrencileri yüksek öğrenime geçişte desteklemeyi ve onlara üniversite hayatının tadına baktırmayı amaçlıyor. Bu öğrenciler akademik eğitim yılı öncesi 1 haftalık bir yaz okuluna katılmaya davet ediliyor. Bu program akran destek modeline dayanıyor ve daha önce üniversitelerdeki sistemleri tartışan işitme engelli öğrenci ve mezunlar tarafından yürütülüyor. Bu programın öğrenciler tarafından yapılan değerlendirmesinde programın çok başarılı olduğunu göstermektedir. Öğrenciler bu

programa katılmanın onların üniversite hayatı ile ilgili güvenlerini arttırdığını belirtmiş ve programa katılan öğrencilerin çoğu üniversitedeki yerlerini almışlardır.

4.2 Ön Kayıt Faaliyetlerini Planlamada Önemli Olan Nedir?

Eşitlik yasası engelli insanların kamu hizmeti ve olanaklarına girişini kolaylaştırma amacıyla tasarlanmıştır. Artık bütün kamu birimleri hem bilgi hem binaları içeren hizmetlerinin erişilebilir olduğunu garanti etmelidir.

Açık gün veya Ön Kayıt faaliyetleri planlarken göz önünde bulundurulması gereken faktörlerden birkaç örnek:

- Tekerlekli sandalye kullanıcıları veya hareket zorluğu olan insanların bulunduğu yerlerdeki erişilebilirlik
- Fiziksel giriş zorluklarını ortaya çıkaracak kampüs turları
- Kampus bölgesi etrafında işaretler sistemi
- Gerektiğinde yardımcı teknoloji
- Konuşma, seminer ve çalıştaylarda kullanılacak işaret dili tercümesi
- İşitme engelliler için Loop sistemi
- Yazılı bilgilerin çeşitli formatlarda mevcut olması
- Alan ve görünürlüğü en azami dereceye çıkartmak için oturma düzenlemeleri yapmak
- Engelliliğin farkında olan personelin mevcut olması
- Yardımcı teknoloji personelinin mevcut olması
- Olayların değerlendirilmesi

(Action on Access, Guidelines for Admission, 2007'den adapte edilmiştir)

Örnek: College Cork Üniversitesi'nde (UCC) öğretmenlere yaz kursu

UCC Engelli Destek Hizmetleri ilkökul öğretmenleri için yıllık bir yaz okulu yürüttü. Engelli öğrencileri eğitime katma becerilerini geliştirmek isteyen öğretmenlerin yaz tatilinde bu yaz okuluna bir hafta katılma seçenekleri var. Yaz okulunun amacı engelliliğin öğrenme ortamında olan öğrencilerin üzerindeki etkisi ve var olan eğitim ve iş olanakları ile ilgili farkındalıklarını arttırmaya yöneliktir. Öğretmenler engellilikle ilgili ve bazen engelli öğrenciler tarafından verilen seminer ve çalıştaylara katılıyorlar.

Çeşitli fiziksel engellerin öğrenme yaşantısına etkisi üzerine seminerler, mevcut destekler ve öğrencilere yardımcı olacak strateji türleri üzerine çalıştaylar ve destekleyici teknoloji-yazılım

ve gereçlerin gösterimi bu yılın yaz okuluna dahil edilen aktivitelerin bazılarıdır. Görme engelli veya görme bozukluğu olan öğrencilerin programa sunucu olarak dahil edilmeleri bu öğrenci grubuyla ilgili konuların altını çizmede etkili bir yöntem olduğunu kanıtlamıştır.

Ön-kayıt aktivitelerini sağlarken açık günlerde işaret dili çevirmenleri bulundurmak gibi mantıklı düzenlemeler önemlidir

Bilgi Sağlamak

Ulusal Erişim Ofisi Değerlendirme Raporu (2006) sonuçlarına göre kurumlarda özellikle yüksek öğretim fırsatları hakkında yeterli bilgi alma konusunda kurumların daha iyi iletişim içerisinde olması konusu gündeme gelmiştir. Bütün öğrencilerin bir okul veya dersi seçerken bilerek seçmeleri için gereken bilgilere erişimlerinin olması çok önemlidir.

Kurumlar öğrencileri ancak okula başladıklarında desteklemeye odaklanıyorlar oysaki bu desteği okula giriş öncesinden de sağlayabilecek duruma sahipler. Bu basitçe bir telefon, e-posta veya promosyon materyal göndererek yapılabilir.

Biliyor muydunuz?

Birçok üniversite onlara başvuran aday engelli öğrencilere Engelli ve Erişim Birimi vasıtasıyla Kayıt öncesi destek ve öneri sağlıyor.

Örnek: Cork Üniversitesi (UCC)

Cork Üniversitesi Engelli Destek Birimi, engelli sayısı yüksek olan ortaöğretimi hedeflediği projeyi Milli Eğitim Bakanlığı ile ortaklaşa yürütüyor. Engelli Destek Birimindeki görevli, Cork/Kerry bölgesindeki engelli öğrenci sayısı ile ilgili bilgileri Bakanlığın başmüfettişinden sağlıyor. Liste lisede olup engelini bildiren öğrencileri kapsıyor. Bu tür bilgi Engelli Destek Birimlerinin o okulları rehber öğretmen vasıtasıyla hedef alıp üniversite hakkında bilgi verebilmelerini sağlıyor.

Benzer bir girişim NUI Galway'de uygulanıyor. Bu kendi bölgelerinin Milli Eğitim şubelerinden benzer listelere ulaşabilen diğer üniversiteler tarafından uyarlanabilir bir adımdır.

Üniversite adaylarının, hedefledikleri üniversiteler hakkında bilgi edinmeleri için çeşitli yollar vardır:

Öğrenci adaylarının bilgi edinebilecekleri kaynaklardan bazıları;

- Promosyon materyaller
- Üniversite tanıtım broşürleri
- Üniversitenin internet adresi
- Ders programları
- Giriş prosedürleri
- Engelli Öğrenci Destek Birimleri

Kimi engelli öğrencilerin yüksek öğrenime başvururken, tüm bunlar dışında, özellikle, üniversitenin öğrencinin ihtiyaç duyduğu yardım veya herhangi bir ulaşım gücünü nasıl karşılayacağı konularında kaygıları olacaktır. Beklenen öğrenciler üniversiteye başvururken kolay ulaşılabilir, açık bilgi ve mevcut desteklerden ciddi anlamda faydalanacaktır.

Öğrenci adayları üniversite seçimi yaparken kolay ulaşılabilir ve açık bilgilere ihtiyaç duyarlar.

Örnek: Bilgiyi Okullara Dağıtmak

Dublin City Üniversitesi “Giriş Programı” vasıtasıyla şehrin kuzey bölgesindeki sosyo ekonomik seviyesi düşük okullarla bir bağ kurmuştur. Üniversitenin tanıtım broşürleri ve bir bilgilendirme paketi bu okullara yollanmıştır. Bunu Erişim Ofisinin Okulla İrtibat Görevlisinin ziyareti takip etmiştir. İyileştirme görevlileri, üniversite kabul prosedürleri gibi konularda öğrenci, rehberlik danışmanları ve öğretmenler tarafından yöneltilecek sorularla baş edebilmek için bir günlük engelli farkındalığı kurslarına katıldı. Bilginin bu tür okullara dağıtılması üniversitenin iyileştirme stratejilerinin bir kısmını oluşturmaktadır.

Etkili giriş öncesi aktivite ve desteği geliştirmenin yolu okullarla, rehberlik hizmetleri ve buna benzer dış dengelerle ortaklık kurmaktan geçer.

? Biliyor muydunuz?

Merkezi İstatistik Biriminin rakamlarına göre İrlanda'da 130.000 küsür yetiŐkin engelli hiçbir vasıf edinmeden okulu terk etti. Şimdi birçoğu nitelik kazanmak, ileri derecede eğitim ve kariyer fırsatlarından faydalanmak için ikinci bir Őans istiyor.

Kurumların iyi uygulama oluŐturabilecek diğer  rnekleri:

- Hedeflenen başlangıç programlarına dikkat çekmek için bağlantı ağları ve ortaklıklar kurmak
- Kendi bölgelerinde başlangıç öncesi aktiviteler oluşturmak için öğrenciler, aileler, rehberlik danışmanları ve yerel otoritelerle uyum içinde çalışmak
- Bu programların ne kadar etkili olduğunu değerlendirmek için başlangıç öncesi programlarda, hedeflenen öğrencileri gözlem ve takip etmek.

Sonuç

Yüksek  Ğretime başlangıç öncesi dönem, engelli öğrencilerin sorunsuz adaptasyonunun esaslarını oluşturmakta büyük önem taşır. Üniversitelerin muhtemel okullarla bağlantı oluşturmada ve muhtemel engelli öğrencilerin belirlenmesinde ileriye dönük tutum sergilemeleri önemlidir. Yaz okulları ve erişim programları gibi başlangıç öncesi aktiviteler, engelli öğrencilerde istek uyandırma ve öğrencilerin seçeneklerinin yanı sıra mevcut destek birimleri hakkında bilgi vermeleri açısından tavsiye edilir.

BÖLÜM 5

ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ (KABUL) ERİŞİM EŞİTLİĞİNİ NASIL SAĞLARIZ?

BÖLÜM 5 ÜNİVERSİTEYE GİRİŞ (KABUL) ERİŞİM EŞİTLİĞİNİ NASIL SAĞLARIZ?

5.0 Üniversiteye Kabul- Eşitliği Nasıl Sağlarız?

Kurumlar, engelli öğrencilerin katılımını arttırmada ancak özünde ayrımcı olmayan, eşitlikçi, şeffaf ve anlaşılır giriş kriterleri belirleyerek aktif olabilir. Başvuru süreci, yüksek öğretime girmeye çalışan öğrenciler için hayati öneme sahiptir. Engelli öğrencilere kazandıklarının açıklanması olayın kilit noktasıdır. Şeffaf ve kolay ulaşılabilir bir kabul sistemi öğrencileri, izlenecek mevcut yollar, üniversiteye başvuru prosedürleri ve bu üniversitelerdeki destek birimleri konusunda aydınlatacaktır.

Kabul programlarına dahil olan tüm elemanların yüksek öğretimdeki engelli öğrencilerin birden çok giriş rotası izleyebilecekleri ve engelli öğrencilerin kabul prosedürlerini yerine getirmeleri süresince nasıl yardım etmeleri gerektiğinin farkında olması şarttır.

Engelli başvuru sahiplerine karşı doğrudan veya dolaylı hiçbir ayrımcılık olmadığı garantisini vermek için kabul programlarına dâhil olan bütün elemanların engelli öğrenci ve ihtiyaçları için “Ek Kabul” rotasını bilmeleri büyük önem taşır.

Öğrenciler Üçüncü Kademe Eğitime Nasıl Başvurur?

Üçüncü kademe kurumlara girmek için yapılan tüm başvurular Merkez Başvuru ofislerinde incelenmektedir. Bu başvuru ofisleri vasıtasıyla elde edilen eğitim hakları puanlara dayalıdır. Bu puanlar da çıkış belgelerine işlenmektedir. Yeterli puanların alınması öğrencinin istediği bölüme geçmesini sağlar. Engelli öğrenciler üniversite –engelsiz akranları gibi- başvuru ofislerine başvurmakta ve birçoğu Öğrenim Anlaşmasında seçtikleri derslere gerekli puanları alarak katılabilmektedirler.

Öğrenciler, başvurularında zorunlu olmasa da herhangi bir engeli veya sağlık sorunu olup olmadığını bildirmeleri konusunda cesaretlendirilmektedir. Bir sonraki aşamada başvuru ofisleri, engeli olduğunu belirten öğrencilere “Ek Kabul Formu (SIF)” yollamaktadır. SIF’in amacı muhtemel üniversiteleri öğrencinin engeli hakkında bilgilendirmektir. SIF formları detaylı bir şekilde, fiziksel engeli kanıtlayan belgelerle desteklenip Başvuru Ofislerine geri gönderilmelidir.

Başvuru Ofisleri daha sonra SIF formlarını öğrencinin tercih ettiği üniversitelere gönderecektir. SIF ihtiyaç analizinin esaslarını oluşturacaktır. Engelli Erişim servisi ile resmi bir yazışma süreci engelin doğrulanması için gereklidir.

SIF ile ilgili daha ayrıntılı bilgiyi www.cao.ie de bulabilirsiniz.

5.1 Üçüncü Kademe Seviye Eğitim İçin Alternatif Giriş Yolları Nelerdir?

Engelli öğrencilerin yüksek öğretimde en az temsil edilen grup olduğu- ki bunların da kabul ve fırsat eşitliğini sağlamak için pozitif ayrımcılığa ihtiyaç duyduğu- AHEAD tarafından belgelenmiştir. Yüksek eğitim kurumları en az temsil edilen grubun öğrencileri için alternatif giriş yolları yaratmak amacıyla kendi kabul politikalarını bu duruma uyarlayarak dikkat çekmektedir. Bazı üniversiteler engellerinden dolayı bu kabul kriterini karşılayamayan öğrenciler için alternatif giriş yolları önermektedir. Alternatif giriş ortaöğretimde engellerinden dolayı öğrencilerin karşılaştığı zorlukları da içine almaktadır.

Örnek: Görme engelli bir öğrenci bütün ortaöğretim yardımcı okul kitaplarını uygun bir formatta almamış, ve sonuç olarak arkadaşlarına nazaran eğitim açısından da dezavantajlı duruma düşmüş olabilir.

Alternatif giriş açıkçası bu tür dezavantaj hakkında bilgi vermekte ve bazı öğrencilerin seçimlerinde gerekli olan noktaları başaramayacaklarını söylemektedir.

Daha kullanışlı bir yaklaşımın gerekli olduğu vurgulanıyor ve birçok üniversite şu anda engelli öğrenciler için alternatif prosedürlere veya alternatif girişe sahip.

Birçok girişim tamamlayıcı veya ek kabul prosedürlerini kurarak engelli öğrencileri hedef almaktadır. Örneğin İrlanda'daki kurumlar bu tür alternatif giriş yaklaşımları önermekte ve bazı kurumlarda işitme engelli öğrenciler için İrlanda dili gibi özel gereksinimler için olanak sağlanmaktadır.

Kurumlar alternatif giriş yolları kurarak şuan ki yasaya uygun, iyi bir uygulama sağlamalıdır.

Alternatif girişi elde etmek için gerekli prosedürler bir kurumdan diğerine değişir ve şunları içine alır:

- Kota sistem
- Mesafelerin kısaltılması

- Ayrılmış yerler

Örnek: Dublin Trinity Üniversitesi geleneksel olmayan öğrenme yaşantısına sahip öğrenciler için ilk yıl bütün kontenjanının %15' ini ayırmıştır, sosyo-ekonomik bakımdan dezavantajlı ve olgun olan öğrenciler için de %20 ya da daha fazla yer teklif etmiştir.

Örnek: Dublin Şehir Üniversitesi yıl itibarıyla en az temsil edilen öğrencilerden % 25'ine ulaşmayı amaçlamaktadır. Engelli öğrenciler için amaç %6'dır.

Bazı üniversiteler, önemsiz örnekler üzerinde durmaktadır. Örneğin; sağır ve belirgin bir işitme güçlüğü çeken öğrenciler için modern bir dil gerekliliği.

Ancak tüm kurumlar gelecek vadede öğrencilere derslerinde önemli olan gereklilikleri mecbur kılmaktadır. Örneğin; İş Hayatı ve Diller için gereken diller veya Mühendislik için gerekli az derecede Matematik.

5.1.1. Destekleyici Kabul Sistemi- Nasıl Çalışır?

Network çalışan engelli danışmanları CAO sistemi yoluyla başvuran engelliler için yaygın bir destekleyici değerlendirme planlamışlardır. Bu gelişimin amacı daha yüksek eğitim kurumlarının destekleyici başvuru prosedürlerine netlik ve saydamlık getirmektir. Diğer 10 Yüksek Öğretim Kurumu ile birlikte Dublin Trinity Üniversitesi destekleyici kabul için yapılan tüm başvuruları tekrar gözden geçirme konusunda hemfikir oldular. Bu HEI' ler Athlone Teknoloji Enstitüsü, Cork Teknoloji Enstitüsü, Dublin Teknoloji Enstitüsü, Dublin Şehir Üniversitesi, Ulusal İrlanda Üniversitesi, NUI Galway, NUI Maynooth, Cork Üniversitesi, Dublin Üniversitesi ve Limerick Üniversitesi'dir.

Engelli ve belirgin bir öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler, profesyonellerce belirlenen engellerinin doğrulanması ve tamamlanmış CAO Destekli Bilgi formuna dayanarak, onlar için özel destekleyici kabul prosedüründe kullanılan yaygın değerlere uygun bir şekilde sayılır. Belirgin öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerle ilgili başvurular ve belgeler eğitimsel dezavantajın önemi ışığında yeniden gözden geçirilir ve değerlendirilir.

Örnek: Engelliliğin temelindeki muaf olma durumu

Dublin Trinity Üniversite'ne kaydolma yollarını araştıran öğrencilerin Matematiği, İngilizceyi ve diğer modern dilleri kapsayan altı sertifika konusunu sunmaları gerekmektedir.

Aşağıdaki özelliklere sahip öğrenciler, modern dilden muafiyete başvurabilir:

- İngilizcedeki temel dil becerilerinde beklenilene becerememe gibi ağır seviyede öğrenme zorluğu çekenler,
- Sağır ve önemli bir işitme sorunu olanlar ve ayrıca İngilizce dil becerilerinde ortalama bir seviyeye ulaşamayanlar,

Böyle bir yetersizlik, yukarıda bulunan ilk maddedekiler için nitelikli bir psikolog tarafından belgelenmelidir, ikinci maddede söz konusu olanlar içinse uygun bir medikal uzman tarafından rapor edilmelidir.

5.1.2 Kabul Ve Seçim Sistemleri Modeli

Son zamanlarda Cork Üniversitesi tarafından destekleyici kabul sistemi üzerine hazırlanan rapor, destekleyici kabul sisteminde geçen durumlarda geliştirilen kabul ve seçme sistemlerinin 3 farklı modelinin olduğunu bulmuştur.

- Bazı durumlarda, çoğunlukla okul yöneticilerinin referansı ile özel fakültelerden temsilcilerle yönetim kurulunun oluşturulması,
- Ad Hoc kabul görüşmelerinin farklı okul yöneticileri ve bölüm başkanları ile kullanımı.(UCC, 2006:5)

Rapor, kurumların çoğunluğunun kurumlaşmış fakülte/ okul ve departmanlarla ve bazı danışmanlarla formalize edilmiş kabul kurumlarını benimsediğini keşfetmiştir. Kurumların çoğu başarıya ulaşmış CAO ayırıcı modellerini yürütmüştür.

5.2 Katılımı Nasıl Sağlayabiliriz?

Eşitlik hareketi, enstitülerin herhangi bir kursa erişim, giriş koşulları ve şartlarıyla ilgili olarak engelli öğrencilere karşı yapacağı doğrudan ya da dolaylı ayrımı yasaya aykırı hale getirmektedir. Kurumların, onların kabul prosedürlerinin tüm öğrenciler için eşit ve ayırım yapılmaksızın yerine getirildiğinden emin olmaları gerekir.

İyi kabul uygulamaları ile ilgili birkaç öneri:

- Okul ile ilgili her türlü materyal ve bilgi erişilebilir formatta mevcut olmalı,
- Öğrenci seçimi bütün başvurulara eşit şekilde yapılmalı,
- Yeni öğrencilerin başvuru, kayıt ve giriş işlemleri engelli öğrencilerin ihtiyaçları ile uyumlu olmalı,

- Açık günler, öğrenci oryantasyonu ve giriş faaliyetleri erişilebilir mekânlarda yapılmalı,
- Kurumun öğrencinin engeli ile ilgili gizlilik politikası olmalı,
- Kabul prosedürleri var olan engellilik yasası ile uyumu açısından gözlenmelidir.

İyi uygulamalar için birkaç ilave öneri:

- Engelli öğrencilerin kabulü ile ilgili açık yazılmış bir kabul politikası ve herhangi bir tamamlayıcı veya alternatif kabul sistemi içeren resmi yazılı prosedürlerin olması gerekmektedir.
- Politikaların ve prosedürlerin detayları okulun web sayfasında veya broşürlerde erişilebilir bir formatta olmalıdır.
- Her Yükseköğretim kurumunun engelli öğrencilerin katılımı ile ilgili veri toplama ve analiz etmeye yönelik sistematik bir yaklaşımı olmalıdır.
- Kurumun stratejik planı engelli öğrencileri içeren az temsil edilmiş grupların kabulünü hedefleyen planlar içermelidir.
- Başvuru ve kayıt formları alternatif formatlarda olmalıdır.
- Başvuru, kabul ve uyum süreci boyunca öğrenciler engelleri olduğuna dair açıklamada bulunmaya teşvik edilmelidir.
- Broşür, ders programı ve diğer gerekli materyaller Braille veya Basit İngilizce gibi alternatif formatlarda mevcut olmalıdır.
- Gerekli bilgi ve derslerle ilgili materyaller mümkün olan her yerde elektronik formatta bulunmalıdır.

Örnek: Belirli öğrenme engeli olan bir öğrenci, üniversite kabulünde üniversitesinin idari belgelerini anlamada bazı zorluklar yaşamıştır. Bu bilginin, engelli öğrenciler dâhil tüm öğrenciler tarafından kolayca anlaşılabilir şekilde verilmesi, üniversite Kabul Ofisinin yasal yükümlülüğüdür. Bu durum web sitelerinde yayımlanan bilgiler için de geçerlidir.

Sonuç:

Üçüncü kademe eğitime girişin ulaşılabilirliği, tüm öğrenciler için fırsat eşitliği yaratmada son derece önemlidir. Yüksek öğretime öğrenci kabulünde şeffaflık esastır ve kabul işlemleri, materyalleri ve yerleri tüm öğrenciler için ulaşılabilir olmalıdır. Üçüncü Kademe kurumlar engelli öğrencileri olumlu farklı bir muamele ile desteklemelidir. Çoğu üniversite, bir dersi başarıyla tamamlama kapasitesine sahip fakat giriş koşullarını

alışlagelmiş yollardan yerine getiremeyen öğrenciler için alternatif giriş şekillerinin hükümlerini içermektedir. Giriş koşullarının alternatif şekilleri, bazı öğrencilerin 3. kademedeki seçtikleri dersin giriş gereklerine erişemeyeceğini kabul eder. Bu girişimler, adayların katı kısıtlamaları olan alanlar altındaki derslere girebilmelerine ve diğer öğrencilerle beraber kendi eğitimlerinde ilerlemelerine imkân tanır.

BÖLÜM 6

UYUM VE DESTEK HİZMETLERİNİ NASIL SAĞLARIZ?

BÖLÜM 6 UYUM VE DESTEK HİZMETLERİNİ NASIL SAĞLARIZ?

6.0 Engelli Öğrencilerin İhtiyaçlarını En İyi Şekilde Nasıl Karşılatabiliriz?

Engelli öğrenciler üniversitede kaldıkları süre boyunca kurum çalışanları ile iletişim halinde olacaklardır. Temel iletişim genellikle yönetici ve kabul kadrosuyla olacaktır. Engelli Destek Servisi bireysel ihtiyaçların belirlenmesi ve öğrencilere sürekli süren destekle ilgili olacak. Ayrıca, öğrenciler ile akademisyen, kütüphane, kariyer rehberliği ve yönetici kadrolar arasında ileri seviyede bir iletişim olacaktır. Bunların her birinin öğrencinin ihtiyaç duyduğu bölümdeki ihtiyaçların karşılanmasını temin etmede bir rolü vardır.

En iyi işleyen anlayış çok yönlü disiplin anlayışıdır ve farklı kadrolar arasında sürekli iletişim gerektirir.

Örnek: Chart (Waterford Teknoloji Enstitüsü Yardım, Erişim, Eğitim ve Bellek Merkezi)

Yardım, Ulaşım, Koruma ve Eğitim Merkezi öncelikli olarak öğrencilerin eğitimlerini tamamlamalarına yardım ederek kurumdaki öğrencilerin muhafaza edilmesini geliştirmekle ilgilidir.

Chart, ayrıca geleneksel olarak 3. kademe eğitimi bir seçenek olarak görmeyenler, olgun öğrenciler, dezavantajlı (eksik/kusurlu) özgeçmişe sahip olanlar, engelli kişiler ve azınlık etnik gruplara dâhil olanlar için kurumu daha kolay ulaşılabilir kılmak için çalışır.

Üniversitenin engelli merkezi çalışanı; Yardım, Ulaşım, Koruma ve Eğitim Merkezi Ofisinde; kabul kadrosu, eğitim psikologu, teknoloji destek çalışanı ve eğitimleri boyunca öğrencileri desteklemekle görevli olan bir takım çalışanla birlikte yer alır. CHART ofisi, öğrencileri 2 ya da 3 farklı hizmetten faydalanabildiği bir “one stop shop” sağlayan çok kullanılan bir servistir. Bu servislerin bir takım olarak etkili bir biçimde çalışanlarına ve üniversite içindeki farklı ihtiyaçlara sahip olan öğrencilere en iyi desteği sağlamak için kaynakların paylaşılabilmesine olanak sağlar.

6.1 Engelli Yardım Merkezleri

Engelli yardım merkezlerinin gelişimi üniversiteden teknoloji enstitülerine kadar değişiklikler gösterir ve farklı üniversitelerde büyük ölçekli çeşitli çalışmalar ve ulaşılır kaynaklar bulunmaktadır. Engelli Yardım Merkezi; Engelli Uzmanı, Destekleyici Teknoloji Uzmanı, Eğitim Psikiyatristi ve Öğrenme Yardım Hocalarından oluşan farklı yeteneklerdeki bir grup insandır. Tüm üniversitelerin şu an bünyesinde engelli uzmanı bulunmaktadır, fakat

pek çok Teknoloji Enstitülerinde rolü sıradan olmayan öğrencilere bakmak olan Ulaşım Uzmanları b. Öğrenciye verilen servislerin büyüklüğü bir ülkenin içinde büyük oranda çeşitlilik göstermekte ve bu önemli bir boşluk olmayı sürdürmektedir.

Engelli Destek Hizmetlerinin İşlevi Nedir?

Engelli destek hizmetlerinin geniş bir alanı vardır ve birtakım önemli işlevleri gerçekleştirmektedir:

- Destek hizmet ve personelinin yönetimi ve koordinasyonu,
- Destek hizmetlerinin öğretmen ve öğrencilere iletimi,
- Yardımcı teknoloji ve destek öğrenme hizmetlerinin yönetimi,
- Engelli öğrencilerle ilgili yasa ve politikaların geliştirilmesinde okullara destek olmak,
- İhtiyaç değerlendirmelerin organizasyon ve uygulaması,
- Engellilik farkındalığı ile ilgili eğitim çalışmaları,
- Engelli öğrencilere burs uygulamaları için başvuru ve uygun desteklere kaynak arama,
- Burs harcamalarının yönetimi ve takibi,
- Değişik aktivitelerin koordinasyon ve takibi için sistem ve kayıt tutup geliştirmek,
- Hizmetlerin web sayfalarını takip edip geliştirmek,
- Personel eğitimi ve gelişimi,
- Uzman acente, işveren, okul ve başka kurumlarla ortaklık geliştirmek,
- Promosyon materyal ve personel için rehber hazırlamak.

Örnek

Engelli Danışman Çalışma Ağı yüksek öğretimde okuyan engelli öğrencilere yardımcı olan Eğitim Desteği Çalışanlarına yönelik rehber hazırlamıştır.

Farklı bölümlerde engelli öğrencileri desteklemek üzere atanmış eleman bulundurmak iyi bir uygulamadır.

Engeli Hizmet işlevlerinin yönetiminde iyi uygulamalara örnekler:

- Engelli ofisinin destek faaliyetlerini takip edebilmesi için öğrenci bilgilerinin yönetim ve koordinasyonu için net bir sistem olmalıdır.
- Engelli destek eleman ve öğrencilerinin takip edebileceği açık yönergeler düzenlenmelidir. Bu yönergeler engelli destek işlevinin sorumluluk alanları, işe alım ve eğitim dâhil olmak üzere bütün açıları içermelidir.
- Öğrenci kaynaklarının yönetimi ve destek fonlarının koordinasyonu için bir sistem oluşturulmalıdır.
- Bütün engelli destek elemanları engelli uyum ve farkındalık eğitimine tabii tutulmalıdır.

Engelli Hizmetlerinin veritabanı kullanarak hizmetlerin akışını izleyip değerlendirmeleri ve daha sonra bu bilgileri elemanlara dağıtmaları iyi uygulamadır.

? Bunu biliyor muydunuz?

Geçen AHEAD (2006) sırasında engelli öğrencilerin yüksek öğretime katılım oranları üzerine yapılan bir araştırma göstermektedir ki teknoloji enstitülerinde hizmet gelişiminin sağlanabilmesi için açık bir biçimde engelli birim çalışanına ihtiyaç duyulmaktadır.

6.2 Engelli Birimi Çalışanının Rolü Nedir?

Engelli hareketi 2005, her kolejlin engelli öğrencilerden sorumlu bir kişiyi atmasını ve bütün yüksek öğretim kurumlarında engelli öğrenciler için engelli çalışanlarının bulunmasını gerektirir. Engelli birimi çalışanının olması enstitü içinde engelli öğrencilerin profillerini otomatik olarak yükseltecektir. Engelli birimi çalışanı tayin edildiği yerlerde servise engelli öğrencilerin kayıtlarının arttığı kanıtlanmıştır.

Örnek

Engelli öğrenciler arasında iyi bir izlenim elde etmek için kurumun engelli koordinatörü tayin etmesi belki de en önemli adım dır. İyi bir koordinatör değişim için odak ve güç sağlar ve benzer biçimde çalışanlar için birinci çağrı noktası oluşturur. (Skill, 1997)

Örnek: Bir engelli koordinatörü atamak bir kurumun atabileceği muhtemelen en önemli adımıdır. İyi bir koordinatör odaklanmayı, değişim gücünü ve öğrenci ile çalışanların başvuracağı ilk yeri sağlar.

Kampüste engelli birimi çalışanı olması şunları sağlayacaktır:

- Engelli öğrencilerin saptanması ve desteklenmesi için açık sistemlerin, prosedürlerin ve politikaların belirlenmesini sağlar.
- Öğrenci ve çalışanlarda farkındalık yaratır. Üniversitedeki ve kamuoyundaki destek servislerinin profillerini yükseltir.
- Daha kapsamlı bir ortam yaratır ve üniversite içerisinde savunma sistemi sağlar.
- İyi bir destek ve engelli öğrencilerin nasıl kapsanması gerektiği konusunda rehberlik ve tavsiye sağlayarak çalışanlar için danışmanlık oluşturur.
- Engellilerin ihtiyaç ve bu öğrencilerin bireysel destek dağılımlarını değerlendirerek engellilik servisini koordine eder.

Örnek

Ortaokul yıllarımda engelliliğim neredeyse görmezden gelindi ve ne zaman özel bir araca (sözlü sınavım için bireysel bir kayıt cihazı gibi) ihtiyacım olsa düşük kalite ve standarda sahiptiler. Kendimi okulda yük gibi hissediyordum. Oysa burada, üçüncü seviyede bilgisayarların kalitesi ve diğer araçlar harika. Engelli destek servisleri tarafından sağlanan yardım ve kaynaklar çok kıymetli ve ben hala yardım istediğim için utanırdım.

Vaka Çalışması- NUI Maynooth

Engelli servislerinin yeni teknolojiye adım attığını gösteren bir diğer örnek ise NUI Maynooth da işleyen 'Moodle' sanal öğrenim ortamının kullanılmasıdır. Her NUI bölümü, ki her biri engelli ofisine sahiptir, öğrenciler için ders notları oluşturabilecekleri ve bilgi, kaynak bulabilecekleri sanal bir ortama sahiptir. Engelli birimine kayıtlı olan öğrenciler Moodle yoluyla akademik bilginin yanı sıra mevcut destek ve servislerin güncel bilgilerine de ulaşabilirler. Çalışanlar Moodle'nin erişilebilirliğini sağlamak için işbirliği yapar ve evrensel tasarım ilkeleri farklı alanlardan öğrenciler tarafından kullanılabilmelerine imkân verir. Bu işbirliği bütün çalışanlar için iyi bir rehberdir ve bir web site dijital belgeler oluşturmak için yapım tasarımı oluşturur. <http://digidocs.nuime.ie> adresinden ulaşabilirsiniz.

6.3 Öğrenciler İçin Hangi Destekler Mevcut?

Engelli Hizmet çalışanlarının başlıca amacı engelli öğrencilere ders boyunca destek vermek ve eğitim amaç ve hedeflerine varmalarını sağlamaktır. Öğrencilerin bağımsız birer öğrenci haline gelmeleri için bunların birinci yılda yerine getirilmeleri önemlidir.

Eşitlik yasasına göre kurumlar, engelli öğrencileri eğitim hayatları boyunca desteklemekle sorumludurlar. Engelli Hizmetleri kişisel ihtiyaçları belirleme, uyum gereksinimleri ile ilgili bilgiler gereken yerlere yayma konusunda kilit rolü oynarlar.

Uyum ve destek sağlamanın amacı öğrenci engelinin etkilerini telafi etmek ve böylece öğrenim sahasına daha iyi bir erişim sağlayarak akranlarıyla eşit seviyede yarışmalarını sağlamaktır.

Öğrenciler için var olan başlıca desteklerin bazıları:

- Yüksek öğretimdeki engelli öğrencilerin çoğu belirli öğrenme güçlülüğü çekenlerdir. Bu öğrencilere öğrenme desteği şarttır ve öğrenme desteği veya disleksi eğitici öğrenciyi inceleyerek uygun öğretimi sağlayabilecek uzmanlık ve bilgiye sahiptir.
- Yardımcı teknoloji birçok öğrencinin daha fazla materyale erişimini sağlayabilir. Yardımcı teknoloji elemanı öğrencilerin yardımcı teknoloji ihtiyaçlarını değerlendirmede ve onlara uygun yardımcı teknoloji eğitimini vermede uzmanlığı sağlayabilir. Yardımcı teknoloji birçok öğrenci için gereklidir ve bu teknoloji olmaksızın göremeyen, duyamayan veya ders materyallerine ulaşamayan kişiler derslere katılamaz.
- Sınav ve değerlendirme intibakları, birçok öğrenci için farklı yollarla derslerinin akademik standartlarını karşıladıklarına dair gerekli ihtiyaçlardır. Yazıcı kullanımı, ekstra zaman veya dinlenme araları gibi destekler öğrencilerin sınavlardaki başarılarında büyük farklılıklar yaratmaktadır.

Genelde hangi alanlarda intibak ve desteğe ihtiyaç duyuluyor?

Bir okulun bütün personeli engelliler dâhil olmak üzere öğrencileri desteklemede rol oynarlar. Öğrencinin engelinin etkisi belirlenir belirlenmez, bilgi, malzeme ve öğrenim desteğine erişim sağlayarak bu etkiyi azaltmak için intibaklar yapılmalıdır.

İntibaklara kişisel ihtiyaçlar doğrultusunda farklı alanlarda ihtiyaç duyulabilir:

- Kütüphane: Öğrencilerin öğrenim materyallerine erişim ve kütüphane hizmetleri için güvendiği yer.

- Fakülte: Konuşma tarzı, iletişim metotları ve ders materyallerinin laboratuvarlarda, ders amfilerinde veya saha alanlarında ayarlanması gereken yer
- Kariyer Hizmetleri: Erişilebilir bilgi ve pratik desteğin verilebileceği yer.
- Bilgi ve Yardımcı Teknoloji Hizmetleri: Engelli öğrencilere önemli bir yardımcı kaynak.

Engelli Destek Hizmetlerinin Öğrencilere sundukları hizmetlerden örnekler:

- Yeni öğrencilere giriş öncesi destek ve rehberlik
- Yüksek öğretime geçişte öğrencilere yardımcı olmak
- Belirli öğrenme güçlükleri için ihtiyaç analizi ve inceleme
- İleri bir değerlendirme için eğitim psikologu gibi uzmanlara yönlendirme
- Engelli Öğrenci Fonuna başvuru ve uygun intibaklar için öneriler
- Hizmetlerin devamı için başka çalışanlarla bağlantı

Vaka Çalışması – Ahead 2007

Mary, kıdemli çocuk bakıcısı olarak başarılı bir kariyere sahip olan olgun bir öğrenciydi. Yeni düzenlemeler çocuk bakımıyla uğraşan herkesin resmi yeterliliklere sahip olmasını öngörüyordu. Bu nedenle Mary, Sosyal Bakım’da bir derece yapmak için kısmi zamanlı bir eğitime yöneldi. Mary, koleji korkutucu bir deneyim olarak gördü ve ilk ödevinde başarısız olunca öğretmeni onunla konuştu. Öğretmeni Mary’nin çalışmasının yapısal olarak eksik olduğunu tutarsız yazım, gramer ve cümleler nedeniyle anlaşılmasının zor olduğunu anlattı. Bu tartışmanın sonucu olarak öğretmen Mary’i kolejin engel destek hizmetine yönlendirdi.

Mary öğrenme desteği öğretmeniyle karşılaştı ve ona okulda, okuma yazmada zorluk çektiğinden bahsetti. Daha önce zeki biri olmadığı zannedilerek disleksi teşhisi konmamıştı. Okuldan erken çıktı ve sevdiği meslek olan sorunlu çocuklarla çalışırken mükemmel kişiler arası becerilerini kullanarak bu alanda terfi etti ve fark edilmeye başladı. Yazım dili zorluklarının nedenlerini tanımlamada endişeliyken okuldaki başarısızlık hatıraları nedeniyle de oldukça üzgündü.

Mary bir eğitim psikoloğuna yönlendirildi ve değerlendirme onun yazım dili sıkıntılarının disleksi nedeniyle olduğunu ortaya çıkardı. Değerlendirmesini takiben Mary ödevler ve sınavları için yardım alabilecekti. Mary’e ayrıca dil zorluklarında kendisine yardımcı olacak öğrenme stili ve güçlüklerine dayalı stratejileri öğretecek bir öğrenmeyi destekleme öğretmeni temin edildi.

6.4 Personeller İçin Hangi Destekler Mevcut?

Engelli destekleme grubu personeli, engelli öğrencilerle olan çalışmalarında personeli uyarıp desteklemede; kolejdaki akademik ve yönetici personele dâhili danışmanlık yapmada önemli bir role sahiptir.

İşte yönetim ve öğretim personeline sağlanan bazı hizmetlere örnekler:

- Engelli farkındalığı eğitimi ve semineri
- Çeşitli bölümlerde öğrenciler ve personel arası irtibat
- Personel için eğitim kılavuzu ve yönlendirmelerin geliştirilmesi
- Dâhili öğretim stratejileri ve makul kalacak yerlerle ilgili rehberlik
- Alternatif sınav ve değerlendirme biçimleri önerisi
- Yardımcı teknoloji bilgilendirmeleri
- Sorunlara ulaşmada rehberlik

Örnek: Engel Farkındalık Eğitimi

Bir engelli çalışanı engel farkındalığı eğitiminin önemini personelin sınıftaki öğrencilerin ihtiyaçlarının farkına varmasını sağlamak olarak tanımladı. Duyma engelli olan ve okulun başında ders programındaki sık değişikliklerden dolayı zorluk çeken bir öğrenci örneğinden bahsetti.

Sonuç olarak, onun işaret dili tercümanı öğrenciyle çalışmak için bölüme geleceği zamandan emin değildi. Bu sorun öğrencinin ve ona yardımcı olmaya çalışanların karşılaştıkları zorlukları ortaya çıkardı. Öğrencinin öğretmenleri de aynı zamanda sınıf ortamında işaret dili tercümanının rolünden habersizlerdi.

Engelli çalışanı bölüm personeliyle sınıftaki sağır öğrencileri desteklemedeki önemli sorunları aydınlatan bir engelli farkındalığı eğitimi organize etti. Eğitim aynı zamanda öğretim personeli ve işaret dili tercümanları arasındaki iyi iletişim kanalları üzerine yoğunlaştı.

İşte verilmesi gereken engel destekleme servisleriyle ilgili bazı başlıklar:

- Tüm kolejde bilinen bir dizi prosedür ve idareye sahip olma
- Diğer bölüm ve işlevlerle olan işbirliği ve bağları geliştirip sürdürmek
- Süregelen temeldeki hizmeti gözlemleyip değerlendirme ve değerlendirme aşamasının bir parçası olarak öğrencilerden geri bildirim almak
- Kampüste bir bütün içinde merkezi bir yerde bulunmak

- Daha fazla değerlendirme için Eğitim Psikologları gibi diğer uzmanlarına başvurma
- Engelli Öğrenciler Fonu ve uygun barınma tavsiyesi başvuruları
- Öğrencinin yatacak yerini tedarik etme amaçlı destekleyici alışma
- Hizmetin sürekliliğini sağlamak için diğer personellerle irtibat

BÖLÜM 7

İHTİYAÇ ANALİZİ

BÖLÜM 7 İHTİYAÇ ANALİZİ

7.0 İhtiyaç Değerlendirmesi(Analizi)

- İhtiyaç değerlendirmesi neden önemlidir?

Öğrencilerin ne gibi ihtiyaçlarının olduğunun belirlenmesi onların en iyi hangi şekilde desteklenebileceği hususunda önemli bir unsurdur. Onların ihtiyaç analizlerinin çıkarılmasında harcanan zaman, öğrencilere yararlı olacak öğrenme stratejilerinin ve düzenlemelerin belirlenmesinde ileriye yönelik önemli bir yatırımdır.

İhtiyaç analizleri öğrencilerin ve öğretmenlerin iş birliği içinde olabilecekleri iyi uygulamadır..

İhtiyaç analizi özel bir bireyin öğrenme sürecindeki sıkıntılarının ve öğrenme ihtiyaçlarının üzerinde doğru teşhisler koyabilmek için yapılan bilgi ve veri toplama süreci olarak tanımlanabilir. Bu bilgi toplama sürecinin objektif ve kapsamlı bir şekilde yapılması son derece önemlidir. Çünkü öğrencilerin ihtiyacı olan makul düzenlemelerin yapılabilmesi ve planlanabilmesi buna bağlıdır. Kurumların uygulayabilecekleri birçok ihtiyaç analizi türü mevcuttur ayrıca değerlendirme metodolojileri ve materyalleri hususunda herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir. Bu konuda güncel bir gelişme Dublin’de bulunan “Trinity Collage” de mezuniyet sonrası “eğitimsel çalışma diploması” uygulamasında görülmektedir. Diploma özellikle engellilerin ihtiyaç analizlerinin çıkarılmasında yer alan yüksek öğrenim elemanlarının profesyonel anlamda yeterlilik sertifikası anlamı taşımaktadır. Bu dersin amacı bu sektörde yer alan görevlilere profesyonel iş hayatlarında gerekli olacak becerilerin geliştirilmesinde kullanılacak değerlendirmeleri ve metodolojileri kazandırmaktır.

İhtiyaç analizlerinin oluşturulmasının faydaları

- Hangi tür desteklemelerin ve düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirler.
- Öğrenme farklılıklarının görülmesini sağlar.
- İhtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılmasını ve kaynakların temin edilmesine yardımcı olur.
- Öğrencilerin gelişimlerini gözlemlemede ve planlanmasında yardımcı olur.
- Öğrencilerin desteklenmesi için gerekli fon başvurularının kabul edilmesinde etkili olur.

İhtiyaç analizlerinin kapsamı gereken unsurlar

- Ekip çalışması ve muhtelif görevlilerin iletişim halinde olması.
- Akademisyenlerin dâhil olduğu farklı alanlardaki ekiplerin fikirleri ve düşünceleri
- Konu ile ilgili personellerin bilgi paylaşımı.
- Katılımcıların birbirlerinden farklı olan görüşlerini ve fikirlerini ele alan ve onları paylaşan bir sistem
- Açık bir yönlendirme çizelgesi

Hangi aşamaları içerir?

CAO belirlenen ölçütlere uyan ve önemli ölçüde desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen öğrencilerin yer aldığı bir listenin kurumlar tarafından hazırlanması günümüzde uygulanan genel aşamadır. Bu süreç gerekli kaynakların temin edilmesinde ve akademik yılın başında önemli sayıda öğrencinin bu uygulamadan yararlanabilme olanağı bulmasında yardımcı olur. Diğer bir önemli aşama ise öğrenciler ile yüz yüze tanışmadan önce onlar hakkında olabildiğince bilgi toplamaktır. Bu bilgiler öğrencinin CAO na tamamlayıcı bilgi formuna ve destekleyici belgelere dâhil edilebilir. Örneğin öğrencinin psikolojik ve tıbbi raporları bu bölümde yer alabilir. Bu hazırlık aşamaları sayesinde yararlı olabilecek geçmişe ait bilgiler edinilmiş olur. Ayrıca değerlendirme analizlerinin hızını da artırır.

Bir öğrenci hakkındaki yönlendirme formlarının ve bilgilerin bir eğitmen tarafından diğerine geçmesi, sürekli farklı eğitmenler tarafından değerlendirilmesi, incelenmesi ihtiyaç analizi süreci içerisinde iyi uygulamadır.

Örnek: Erken Müdahale

Dublin teknoloji kurumunda görev alan öğrenci destekleme eğitmenleri tarafından uygulanan yöntemlerden biri de akademik yılın başlamasından önce yapılan yeni müracaatların psikolojik raporlarını incelemektir. Bu sayede gelecek olan özel öğrenme zorluklarına sahip öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına önceden aşına olabilmeye fırsatı bulurlar. Daha sonra bu öğrenciler, kolej tarafından yasal olarak kesin kayıtları yapılmamış olsa bile, ihtiyaç analizlerine katılmaya davet edilirler. Bu uygulamanın amacı dönem başlamadan mümkün olduğunca çok öğrenciyi değerlendirebilmek ve gerekli destekleri en hızlı şekilde sağlayabilmektir.

Değerlendirme sürecinin bölümleri:

1. Öğrenciler engelli hizmetlerine kaydolur ve dökümanları sağlarlar.
2. Değerlendirme görüşmesi ihtiyaçları belirlemek ve engelleri azaltmak içindir
3. Eylem planı elaman ve görüşme tarihini belirler ve ilgili personele görüşme tarihini bildirir
4. Değerlendirme, yetkili şahıs ve öğrenci tarafından fon başvurusu için imzalanır.

7.1 İhtiyaç Analizinin İçeriğini Neler Oluşturur?

İhtiyaç analizinin oluşturulmasında yer alan 3 ana bölüm vardır.

- Kurs ihtiyaçlarının belirlenmesi: Gerekli olan kabiliyet ve yetenekler nelerdir?
- Öğrencinin ihtiyaçlarının belirlenmesi: Hangi destek ve düzenlemeleri gerekmektedir?
- İhtiyaçların ya da değerlendirme raporunun bir belgesi, öğrenci ihtiyaçlarının bir taslağı

7.2 Kurs İhtiyaçlarının Analizi:

Öğrencilerin kurs ihtiyaçlarını tanımlamak, ihtiyaç ve desteklerin belirlenmesi için önemlidir. Bir kişinin ihtiyaç duyduğu destek ve imkanı sağlamak kursu bölümlere ayırmak anlamına gelir

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir:

- Öğrenme becerileri: Okumak, not almak, ders çalışmak, zamanlama, kütüphane kullanımı, değerlendirme gibi öğrenme yetenekleri.
- İletişim: Farklı yollarla iletişim kurmak: Yazılı, sözlü, duyumsal ve görsel şekilde iletişim gerçekleştirmek.
- Hafıza, dikkat, analiz ve bilgiye ulaşma, problem çözme, dil becerileri gibi bilişsel yetenekler
- Fiziksel ihtiyaçlar; tempo artırıcı bazı kurslar, koordinasyon, el becerisi ya da kalem kullanmak gibi iyi motor becerileri. Hesaba katılması gereken sayılara ulaşmak ve taşımak.

7.3 İhtiyaçların Değerlendirilmesi Ne İçeriyor?

Bir ihtiyaç değerlendirmesi, bir kurs tarafından talep edilen ve öğrencinin asıl performansı arasındaki görüş ayrılığını tespit etmek ve öğrencilerin bu görüş ayrılıkları arasına köprü oluşturarak ne tür uyumlar ve kaynaklara ihtiyaç duyduklarına odaklanmalıdır.

Örnek: “ Bir sınavda dört saat boyunca yazmak zordur. Bir saatten sonra elim o kadar ağrıdı ki yazım okunmuyordu. Adil olmayan bir şekilde not kaybettim.”

Süreç değerlendirmesi aşağıdakileri de içeren birçok değişik kaynaklar tarafından bilgilendirilmiştir:

- Disleksi saklama raporu
- Ruhsal değerlendirme raporu
- Yardımcı teknoloji değerlendirme raporu
- Okuryazarlık ve matematiksel beceriler raporu
- Öğrencinin kendini değerlendirmesi
- Öğrenci mülakatı

Değerlendirme süreci bu yüzden öğrenciyle her zaman şu tür görüşmelere giriyor:

- Başından geçen ya da önceden tahmin ettiği bazı zorluklar
- Bu zorlukların öğrencilerin akademik çalışmalarını üzerindeki etkisi
- Geçmişte başarılı olmuş bazı stratejiler
- Gerekli olan özel uyumlar
- Gerekli olan kaynakların tipi

7.4 Öğrenci Mülakatı – Neden Önemli?

Öğrenci mülakatı değerlendirme süreci gereklerinin özel bir bölümüdür. Bu, öğrencilerin kendi görüşlerini, yetersizliklerinin etkilerini sundukları, geçmişte nelerin işe yaradığını açıkladıkları ve şimdi yüksek öğrenime ilerlemek için nelere ihtiyaç duyduklarını tanımlayabilecekleri forumdur. Öğrenciler kendi yetersizliklerinde uzmandırlar yani foruma dâhil edilmeli ve neye ihtiyaç duydukları konusunda yardım edilmelilerdir.

Burada öğrenci mülakatları değerlendirmesini yürütürken hatırlanması gereken bazı tüyolar vardır:

Yapılacaklar:

- Arkadaşça yaklaşıma sahip bir kullanıcı benimse ve ulaşılabilir dil ve terminoloji kullan.
- Planlı şekilde tut. Bu, öğrencilerin gücünü ve ihtiyaç alanlarını belirlemek için bir amaç tartışmasıdır.
- Mantıklı ve kanıta dayalı bir yaklaşım benimse ve tam olarak onların kurslarının taleplerini karşılayacak nelere ihtiyaç duyduklarına odaklan.

Yapılmayacaklar:

- Zaten kişinin nelere ihtiyaç duyduğunu bildiğini gösteren sorulardan kaçın.
- Özel bir kurs ya da çözüme karşı olan önyargılardan kaçın.
- İzinsiz sorulardan kaçın.

7.4.1 Mülakatı Nasıl Planlamalıyım?

Öğrenci mülakatı planlanmalı ve geri kalanı kursun gereklerine ve öğrencilerin bu gerekleri karşılayabilmesi için ihtiyaç duydukları uyumu sağlamaya odaklanmalıdır.

Burada bir mülakat boyunca bir öğrenciyle görüşülebilecek bazı konular mevcuttur:

- Kurs materyallerine ulaşmak, alternatif bir formata dâhil olmalarına ihtiyaçları var mı?
- Konuları hatırlatmak, bir dizüstü bilgisayar, konuların kaydedilmesine, zihin haritasına ihtiyaçları var mı?
- Fiziksel başarı ve ulaşım konuları

7.5 Değerlendirme Raporu-Neyi Bilmem Gerekiyor?

Değerlendirme sürecinin çıktısı öğrenci ihtiyacının bir ifadesi veya bir değerlendirme raporu olmalıdır. Bu rapor öğrenci desteğini ve intibakını organize etmede çalışanlara rehber olmalıdır. Aynı zamanda Engelli Öğrenci Fonuna başvuru için de kullanılabilir. İhtiyaç değerlendirmesi yapmak öğrencinin engeline yönelik bilgiyi kullanma ve değerlendirmeyi de içerebilir. Bu yüzden gizlilik esası çok önemlidir.

Değerlendirme raporunun kalitesi bir fon başvurusunun başarısını etkileyebilir. Raporların doğru, gerçeğe dayanan, öğrenci ihtiyacını açık bir şekilde belirleyen ve neden ihtiyaç duyduklarını bildiren türden olması gerekir.

Değerlendirme raporunda genellikle bulunan bazı bilgi türleri örnekleri:

- Öğrencilerin talepleri ve tavsiyeleri raporun temelini oluşturmalıdır. Kalınacak yerin tasviri, ihtiyaç duyulan destek ve neden onlara ihtiyaç duyulduğuna dair anlaşılır bir açıklama olmalıdır.
- Öğrenci detayı, adı, doğum tarihi, adresi, iletişim detayları, değerlendirme tarihi ve değerlendirme detayı.
- Açıklama detaylarını içeren eğitimsel profil.
- Psikolojik rapor, yazı körlüğü, okuryazarlık ya da matematiksel becerilerin değerlendirilmesi gibi herhangi bir değerlendirmeye bağlı olup olmadığı,
- Engel sunumunun doğası ve onun öğrencinin akademik performansına etkisi
- Tavsiyelerin değerlendirilmesinin toplanmasını desteklemek için kanıtların nasıl olduğunu belirtme,
- Öncelik sırasına göre belirtilen belirli ve özel olması gereken tavsiyeler,
- Tavsiyelere arka çıkacak herhangi destekleyici kanıt.

Örnek: Yazı körlüğü olan bir öğrencinin bilgi süreci ve kısa süreli bellekte bilgi problemleri var. Bu onun ödev hazırlarken bilgileri birleştirmesini zorlaştırır. Zihin haritası programı, ilham gibi, birbiriyle ilişkili bilgileri organize etmesine imkân sağlar ve böylece öğrenmesi daha kolay olur.

Öğrencilerin başka bir gruba geçmek için psikolojik veya sağlık raporları vermesi iyi bir uygulamadır.

Örnek: Online ihtiyaç analizi

Dublin'deki Trinity Kolejindeki Engel Destekleme Servisi internet üzerinden değerlendirme şartlarını içeren yeni bir engel veritabanı geliştirdi. Bu projenin amacı yurt çapında engel destekleme servisinin kullanımı için standart engel veritabanı oluşturmaktır. Veritabanına dahil olma, öğrenciler bu servise başvurduğunda tamamlanan internet üzerinden yapılan ihtiyaçlar değerlendirmesi aracıdır. İnternet üzerindeki bu envanterler değerlendirme yapan kişilerin öğrencilerin şu ana kadarki akademik deneyimlerini yakalamada ve öğrencilerin kendi alanlarındaki akademik isteklerine bağlı olarak yüzlerindeki meydan okumayı tanımasına yardımcı olur.

Müdahale için tavsiyeler üç ana alanı kapsar:

1. Öğrenme alanındaki istenen değişiklikler
2. Engel hizmeti destekleri
3. İntibak analizi

Bir ihtiyaç değerlendirme raporu sürecin sonunda oluşturulmalı ve akademik elemanların yaygın ihtiyaçlarıyla desteklenmelidir. Tavsiyelerin öğrenme alanında farklı engelleri olan öğrencileri nasıl destekleyeceği de içermeli.

(kaynak: Engel Destekleme Hizmeti www.ted.ie/disability)

7.6 Değerlendirme Raporunun Özellikleri Nelerdir:

Değerlendirme gereklilikleri hakkındaki standartlara göre (2007), bir değerlendirme raporu şöyle olmalıdır:

‘ Kapsamlı, kaynağa dayalı, kişilerin ihtiyaçlarının değerlendirilmesinin bulgularının raporunun doğru kaydı’

Değerlendirme raporu hazırlamada iyi uygulamalar için bazı ipuçları:

- Kişileştirilmiş; rapor benzer engeli olan diğer kişilerin değil de değerlendirilen öğrencinin ihtiyaçlarını yansıtmalı,
- Güvenilirlik; rapordaki ihtiyaçlarda belirtilen bilgiler belirli bir sayıda insanla sınırlandırılmalıdır: genellikle değerlendirilen öğrenci ve finansman gibi.
- Öğrenci mülkiyeti; Öğrencinin raporudur ve bu sebeple onların tamamen içeriğinin farkında olması ve bir kopya verilmesi önemlidir.
- Bu rapor kanıta, gerçeklere dayanmalı ve detaylı bir şekilde açık olmalıdır.
- İlgili bilgilere ulaşmayı kolaylaştıran standart formata sahip olmalıdır.
- Profesyonel olarak zamanında tamamlanmalı ve sunulmalıdır.
- Uygun bir dil kullanılmalıdır.
- Yapılan tavsiyeler geri dönüşüme dâhil olmalıdır.
- Uygun elemanların isteklerinin desteğinin yayılması için açık yöntemlere sahip olmalıdır.

Örnek: Uygulamayı Standartlaştırma

Athlone Teknoloji Enstitüsü’ndeki (AIT) ASCENT projesinin amacı; 3.kademe eğitimde belirli öğrenme zorlukları çeken öğrencilerin geçiş, ilerleme ve akılda tutma aşamalarını desteklemektir. Proje belirli bir şekilde öğrenci ihtiyaçları değerlendirmeleri ve girişimleriyle bağlantılı olarak İrlanda’daki yüksek eğitim kurumları arasındaki politika, yöntem ve uygulamadaki standartlaştırma ihtiyacına hitap eder. ASCENT bölgedeki diğer üniversitelere hizmet eden bölgesel bir değerlendirme ve kaynak merkezi kurmuştur. AIT tabanlı bir eğitim psikologu, projeye dâhil olan diğer üniversitelerin katılımıyla öğrencilerin yerinde

değerlendirmesini yürütür. ASCENT hizmetleri ayrıca tanıma ve tanısal değerlendirmeler ve öğrenme zorluğu çeken öğrenciler için bireysel eğitim planlamaları olanaklarını içerir. Proje tamamlandığında, katılımcı beş üniversite arasında değerlendirme politikaları ve uygulamalarının standartlaştırılması ve en iyi uygulamalara dayanan kanıtların gelişimi ile öğrenciler için desteğin tedarik edilmesi ve seçilmesinin sağlanması planlanmaktadır.

7.7 Destek Gereksinimleri Nasıl Yayılır?

Bu, öğrencilerin ihtiyaçlarının etkili bir şekilde uygun personele bildirilmesini gerekli kılar.

Örnek: “ Birinci, ikinci veya üçüncü kademedeki şuna kesinlikle inanıyorum ki eğer gerçek eğitimciyle etkili bir iletişim aracına sahip değilseniz, ihtiyacımızı karşılamaya çalıştığımız herhangi bir servis tamamen etkisiz hale gelir.” (Disleksik eğitmeni)

Bir yerde öğrencilerin destek gereksinimlerinin üniversite içinde ilgili personele iletilmesi sisteminin olması iyi bir uygulamadır. Örneğin bu, Sınav Merkezinin hangi sınav araçlarına ihtiyaç duyulduğu konusunda bilgilendirilmesini veya eğer bir öğrenci dersten önce not veya broşüre gereksinim duyuyorsa öğretim üyesinin bilgilendirilmesini içerebilir.

Aşağıdakiler bazı üniversitelerin bilgiyi nasıl ilettiklerine dair örneklerdir:

- Engel durumu olan öğrencilerin listesi her bölüm veya fakültenin görevlendirilmiş Engelli Ofisine gönderilir. Makam, bu bilginin ilgili personele iletilmesinden sorumludur.
- Bazı üniversiteler öğrencilerin desteğe ihtiyaçları olduğunu içeren ve bunu ilgili makamlara iletebilecekleri kısa bir profil mektubu taşıdıkları bir sisteme sahiptir. Buna rağmen, geri dönüş şudur ki bazı öğrenciler bilgiyi aktarmıyor ve bu yüzden öğretim üyeleri sınıflarında engelli bir öğrencinin varlığından haberdar olamayabilir. Buna karşılık bir üniversite öğrencilerine yanlarında taşıyacakları yazılı bir rapor vermekte böylece kendini savunmayı teşvik etmektedir. Buna rağmen destek ihtiyacının farkında olunmasını sağlamak amacıyla bu bilgiyi ayrıca bölüm başkanlarına da göndermektedir.
- Birçok üniversite ilgili personele iletilen ihtiyaç değerlendirmelerine dayanan belgeler kullanmaktadır.

Örnekler:

- National College of Art and Design and Institute of Art, Design and Technology'deki Bireysel Eğitim Planı.
- Tralee IT'deki Bireysel Öğrenme Gereksinimleri belgesi.
- Trinity College- Dublin'den Öğrenme ve Eğitimsel İhtiyaçlar, Değerlendirme Raporu Özeti.

Sonuç

Engelli öğrenciler Engellilik Yasası (2005) altında eğitim ihtiyaçlarını değerlendirme ve bu ihtiyaçları karşılayacak kaynak sağlama yasal hakkına sahiptir. Kapsamlı bir ihtiyaç değerlendirme yoluyla öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlenme süreci, öğrencilerin ders boyunca nelere gereksinim duyacaklarının açık bir resmiyle sonuçlanmalıdır. Değerlendirme ve değerlendirme raporunun kalitesi Engelli Öğrenciler için fon başvurusundaki başarı veya başarısızlıkta önemli bir rol oynayabilir. Değerlendirme yöntemlerinin standartlaştırılması ve raporlaştırılması değerlendirme bilgilerini anlamaya ve kullanmaya ihtiyacı olanlara büyük ölçüde açıklık sağlayacaktır. “ İhtiyaç değerlendirilmesine şahsın katkısı esastır.” (İhtiyaçların Değerlendirmesi İçin Standartlar, 2007) ve yönetim ve öğrenci ile ilgili güvenilir bilgilerin aktarımı için net yapıların var olması önemlidir.

BÖLÜM 8

DESTEKLEYİCİ TEKNOLOJİ - TEKNOLOJİNİN YARARLARI NELERDİR?

BÖLÜM 8 DESTEKLEYİCİ TEKNOLOJİ - TEKNOLOJİNİN YARARLARI NELERDİR?

8.0 Destekleyici Teknoloji Nedir?

Destekleyici teknoloji (DT), bireyin bağımsızlığını arttırmak ve çevresini ulaşılabilir yapmak için kullanılacak her bir madde veya araç anlamına gelmektedir. Destekleyici teknoloji, öğretme desteğinin yerini tutmaktan ziyade, öğrencilerin verilen görevi kolaylıkla yerine getirmeleri için araçlar sağlayarak öğretme desteğini tamamlar. Günümüzde eğitim alanında öğrencilerin kullanabileceği yüksek ve düşük teknoloji ile donatılmış ekipmanlar mevcuttur. Bunların çoğu artık daha hafif, hızlı ve eskiye göre satın alınması kolay olan ekipmanlardır.

Örnek: Destekleyici teknoloji aletleri hesap makinesi veya büyüteç gibi basit aletlerden; yazılımlar gibi karışık araçlar arasında çeşitlilik göstermektedir.

Destekleyici Teknoloji Engelli Öğrenciler için Neden Önemlidir?

Son on yıl, öğrencilerin öğretim ortamlarında yarışçı olmalarını sağlamada kullanılacak bir dizi yardımcı teknolojik araçların geliştirilmesinde büyük ilerlemelere şahit olmuştur. Özellikle bilgisayar yazılımındaki yeni ve gelişen teknolojiler, öğrencilerin geniş bir kaynak çeşitliliğinde öğrenmelerini sağlamaktadır. Eğitimde destekleyici teknoloji kullanımı, öğrencilerin standart performanslarının büyük ölçüde arttırır, öğrenme süreçlerine çeşitli seçenekler sunar ve onların yaşlılarıyla eşit şartlarda rekabet etmelerini sağlar.

Örnek: Avustralya'da AT kullanımı üstüne yapılmış bir çalışma, destekleyici teknoloji kullanımının sonucunda, öğrencilerin öğrenmelerinde kendilerini daha yetkin, bağımsız ve hakim hissettiklerini ortaya koymuştur (Leung, 1999).

Geçmişte, yeterli kaynakları olmayan insanlarca yaşanmış işlevsel sorunların çoğu günümüzde basit teknolojik uygulamalarla çözülebilmektedir.

Örnek: Görme bozukluğu yüzünden harf karakteri büyük yazılara ihtiyaç duyan bir öğrenci, bugün sadece bilgisayar ekranında çıktı almadan önce yazı büyüklüğünü değiştirerek ihtiyacını karşılayabilmektedir.

Destekleyici Teknolojiden Kimler Yararlanabilir?

Tüm öğrenciler öğrenme becerilerini geliştiren teknolojik alet ve araçlardan yararlanabilir. Bir engeli olduğu için öğrenmelerinde işlevsel boşluk yaşayan özel öğrenciler, dikkatli seçilmiş destekleyici teknolojik araçlar sayesinde bu boşluklar arasında önemli derecede köprüler kurabilmektedirler.

Fiziksel Engelli Öğrenciler

Geniş bir çaptaki fiziksel şartlar, hareketliliği ve/ya verileri sınırlayabilir. Bu durumlardan bazıları aynı zamanda güç, hız, dayanıklılık, denge ve koordinasyonu bozabilir. El koordinasyonunda sorunu olanlar, kalem tutma veya bilgisayar faresi kullanma gibi iyi motor becerileri isteyen görevleri yerine getirmekte zorluk çekebilir.

Örnek: Bazı öğrenciler, çalışma köşesi veya ergonomik sandalye ile masa isteyebilir. Başkaları da sayfa çeviricisi veya bilek rahatlatıcı isteyebilir ya da kişisel yardımcıya ihtiyaç duyabilirler.

Belirli Öğrenme Güçlükleri veya Disleksisi Olan Öğrenciler

Disleksisi olan öğrenciler yavaş okuyucu olabilirler ve az kullanılan kelimeler ile kelime hatırlamada güçlükler yaşayabilirler. Disleksili birçok insan kelimeleri kulağa geldiği gibi heceler ve neredeyse disleksiye dair tüm özellikler zayıf, kısa süreli hafıza ile bağlantılıdır. Sonuç olarak, öğrenciler öğretmeni dinlerken işlerini düzenlemede ve not tutmada sorunlar yaşayabilir.

Örnek: Disleksili öğrenciler dil ve problem çözme becerilerini iyileştirmek için okuma ve kavram haritası yazılımından sık yararlanabilmektedirler.

İşitme Engelli Öğrenciler

Kolaylıkla iletişim kuramama, duyma kaybından önemli derecede etkilenen göze çarpan işlevlerden biridir. Duyma kaybı olan insanlar, sese duyarlı ortamlarda görev almalıdır. Ses yolu ile iletilen bilgi erişimi bu yüzden sınırlandırılmalıdır.

Örnek: Sınıflardaki duyma halkalarının varlığı duyma kaybı olan öğrenciler için yardımcı olabilir.

Görme Engelli veya Görme Bozukluğu Olan Öğrenciler

Görme kaybının en ciddi etkilerinden biri kişinin yazma ve okuma gibi günlük işlerini yerine getirememesidir. Görme, öğrenmede en çok kullanılan duylardan ve okurken çekilecek sıkıntılar öğrencinin karışık bilgileri alması ve bunlarla baş edebilme yeteneğini yeterince etkileyecektir.

Örnek: Ekran okuyucuları ve tarayıcılar gibi destekleyici aletler, görme kaybı veya görme bozukluğu olan öğrencilere gerçekten yardımcı olurlar.

Örnek: Destekleyici Teknoloji Araştırma Alanı

İrlanda Galway Ulusal Üniversitesindeki kütüphanede bu konuda destekleyici teknoloji hizmetleri alanında bir dizi kolaylıklar sağlanmıştır. Bu bölüm, bir dizi çalışma seçenekleri sunmak için tasarlanmıştır ve amaç tüm öğrencilerin ihtiyaçlarına uyacak erişimi kolay ortamlar sağlamaktır. Alan, mümkün olduğunca kolay kullanabilecek şekilde tasarlanmıştır. Örneğini dirsek dinlendiriciler, ayarlanabilir ayak destekleyiciler ve masa lambalarının hepsi sağlanmıştır. Öğrenciler aynı zamanda bilgisayar faresine alternatif olarak iz sürücü veya kumanda kullanabilmektedirler.

Kütüphanedeki servislerin ses kabinlerinde bilgisayar ve tarayıcılar bulunmaktadır. Bunun yanında, herkese açık alanda yüksekliği ayarlanabilen masalar yerleştirilmiş beş bilgisayar vardır. Her bilgisayar, kütüphanenin ağına bağlı ve bazılarının uzman yazılımları vardır. Aynı zamanda açık alanda tarayıcılar ve ağa bağlı yazıcılar vardır. Kullanıcılar kelimeyi tarayan, heceleyen, okuyan ve tanımlayan Hızlı Okuma Kaleminden yararlanabilmektedirler. Alanda büyüteçler vardır ve kullanıcılar günişığı kuvvetinde okuma lambalarına erişebilirler.

8.1 Öğrencilerin Destekleyici Teknoloji İhtiyaçları Nasıl ölçülebilir?

Tüm öğrencilerin destekleyici teknoloji (DT) ihtiyaçlarını belirlemek için bir teste tabi tutulmaları faydalı bir uygulamadır. DT ihtiyacını belirlemek için ölçme yapılması, öğrenci için hangi arcın gerekli olduğunu belirlemeye yardımcı olacaktır ve kullanıcı ile destekleyici alet arasındaki eşleştirmeyi temin edecektir.

Dâhil Edilecek En İyi Teknolojiye Karar Vermek

- Teknoloji, öğretim ve engelliler uzmanlarından gelen bilgiyi dahil etmek için takım yaklaşımı
- Seçilen teknoloji için eğitim programının yapılması
- Öğrencilerin kullanması için bir deneme süreci
- Aracın taşınabilirlik, masraf ve kullanılabilirliğinin dikkate alınması
- Aracın kullanılması için gerekli becerilerin araştırılması
- Öğrencinin üniversiteden sonra araçların kullanımında ihtiyaç duyduğu becerilerin geliştirilmesi üzerinde uzun süreli gözlem

Destekleyici Teknoloji Değerlendirmesi yürütmek için ipuçları

Bir DT Ölçümünde İhtiyaç Duyulanlar:

- Alınan dersin belirli ihtiyaçlarına cevap vermeli
- Yaşanılan herhangi bir sorunu ve bunların öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkilerini tanımlamalı
- Bazı öğrencilerin bilgi teknolojisi becerilerine sahip olmayabileceğini dikkate almalı. Bilgiler arasındaki açıklıkların tanımlanması ve becerilerin istenilen şartlara çıkarılması gerekmektedir.
- Geçmişte ne gibi stratejilerin uygulanıp uygulanmadığını dikkate alır
- Hali hazırda ne gibi kaynakların olduğuna bakar
- Hangi yeni kaynakların yerine konulması gerektiğini bulur
- Ne gibi eğitimlerin verilmesi gerektiğini tanımlar
- Erken safhalarda uygun desteklerin yerleştirilebilmesi için mümkün olduğunca çabuk uygulanabilir olmalıdır

DT İhtiyaç Değerlendirilmesinin Yürütülmesinde Neler Dahil Edilir?

Aşağıda sıralanan maddeler DT değerlendirilmesinde genellikle kullanılan alanlardan bazılarıdır:

- DT nin gerektirdiklerinin fonksiyonel ölçümü
- Öğrencilerin öğretim teknolojilerindeki okur yazarlıklarının değerlendirilmesi
- Öğrencilerle mülakat

- Öğrencilerin öz değerlendirmesi
- Mevcut olan herhangi bir ölçme raporunun gözden geçirilmesi (Öğrenci izniyle)
- Başka takım üyeleriyle tartışma
- Bir ölçme raporunun çıkarılması veya DT ihtiyaçlarının belirtilmesi

Vaka Çalışması

1. sınıfa giden disleksili bir öğrenci olan Jane'e Üniversitesinin DT ofisi bir değerlendirme için önerildi. Jane'in zayıf yazı ve heceleme becerileri vardı ve söylemesi gerektiği sözleri yazılı ifadeye dökmekte zorluk çekiyordu. DT bürosu Jane ile bir ihtiyaç değerlendirmesi yaptı ve başta "Dragon Doğal Konuşma" yazılımını kullanmada eğitim görmeden önce bilgi teknolojisi becerilerini geliştirmesi gerektiği kararı alındı.

Jane Dragondan çok memnundu ve gitgide onu kullanmada yetkin olmaya başladı. Eğitiminin sonunda, bu yazılıma sahip laptopunu ödevlerini yazarken kullanmada ustalaştı ve sınavlar süresince üniversitesinde bu yazılımı kullanan ilk kişi oldu. Jane gerçekten destekleyici teknolojiden yaralandığını hissetti.

8.2 Destekleyici Teknoloji Hizmetleri Nasıl Verilir?

İrlanda'da kurumlar içerisinde icra ve uygulamada hizmet dağılımı modellerinin geniş bir alanı vardır.

Aynı zamanda farklı eleman alma ve DT hizmetinin nasıl verildiği üzerine etkisi olan kaynaklar vardır.

Üniversiteler son zamanlarda DT hizmetini çeşitli yerlerde vermektedir:

- DT sınıflarına ayrılmış yerler
- Kütüphaneler
- Bilgi teknolojileri sınıfları
- Kampus sınırları içerisinde
- Kişisel dizüstü bilgisayarlarda

Bilgi teknolojisi, kütüphaneler ve teknik elemanlar gibi destekleyici teknoloji hizmetine dâhil edilen çeşitli eleman birleşimleri vardır.

Minimum seviyede destekleyici eleman bulunması şunları kapsamaktadır

- Engelli çalışanı
- Destekleyici Teknoloji memuru
- Destekleyici Öğrenme Öğretmeni

DT memuru genellikle eğitimin verilmesinde, kaynak üretimi ile araçların devamlılığının sağlanmasında ve DT hizmetinin öğrencilere sürekli verilmesi ve bunun yönetiminde dâhil edilmektedir.

Bunlar destekleyici teknoloji hizmetinin bazı önemli parçalarıdır.

Bir AT hizmetinin aşağıdakileri içermesi gerekir:

- Çok disiplinli bir yaklaşım
- Öğrencilerden gelen bilgi
- Farklı çalışanlar arasında sürekli irtibat
- Bilginin uygulanması için sistemler
- Yeni gelişmelere ayak uydurma
- Mümkün olan yerde kullanma
- Öğrencilerin sistemi kullanmalarını izlemek için sistemler

Örnek- Destekletici Teknolojinin Örgünleştirilmesi

Dublin Üniversitesindeki Engel Destek Hizmeti , Metin Zoomlama, Metin Yardım ve Dahi Zeka (Mind Genius) gibi yazılımları kampus içerisinde yaygınlaştırmaktadır. Bunun gibi yazılımlar başta disleksi veya görme bozukluğu olan öğrenciler için amaçlanmış olsa da, genel öğrenci nüfusu içinde yardımcı olduğu anlaşıldı. Zihin haritalama yazılımı olan Dahi Zeka (Mind Genius) , özellikle, öğrencilerin derslerini düzenleme ve planlamaya yardım etmektedir. Yazılımı örgünleştirmek, öğrencilerin kampusta herhangi bir yerde oturup bilgisayar ağına erişebilecekleri anlamına gelmektedir.

' Örgün yapmak kilit noktadır. Dersliklerde, bilgisayar laboratuvarında, kütüphanede veya herkesin kullandığı alanlarda oturan ne kadar çok engelli öğrenciniz varsa o kadar iyidir. Bu onların dışlanmadığı ve herkes gibi üniversite hayatının bir parçası oldukları anlamına gelmektedir. Bu anahtardır, bu amaçtır.' (DT memuru, UCD)

8.3 Öğrencinin Rolü Nedir?

Öğrenciler aktif bir şekilde öğrenmelerine katkıda buldukları zaman, sürece dâhil olmaları daha muhtemeldir. Bu, destekleyici teknoloji gibi ağırlama yardımlarıyla öğrenmeyi kapsamaktadır. Son zamanlarda, öğrencilerin büyük bir kısmı çeşitli sebeplerden dolayı teknolojik araçları kullanmaktan vazgeçmektedirler. Yeni bir parça aletin veya yazılımın kullanımına alışmaya çalışırken bu konuda eğitim ve destek almak şarttır.

Öğrencilerin aynı zamanda kesin sorumlulukları ve DT müdahalelerinde başarıyı en iyi şekilde sağlamak gibi büründükleri aktif roller vardır.

DT yerleşmelerinin başarısını en yükseğe çıkarmak için öğrencilerin şunları yapmaları gerekmektedir:

- İhtiyaç değerlendirmelerinde aktif rol almaları
- İlgili eğitimlerde avantajlı olmaları ve bu eğitimlere katılmaları
- Bu tür zorlukların çözümü için strateji geliştirmeye katılmaları

Örnek-Hizmet Değerlendirmesi

Sanat, Tasarım ve Teknoloji Enstitüsündeki değerlendirme sürecinin bir parçası olarak, Destekleyici Teknoloji Memurları, DT'li öğrenci kullanıcılarla kısa bir anket çalışması yapar. Bu araştırmanın amacı, teknolojinin öğrencilere destekte ne kadar başarılı olduğu ve hizmetin gelişmesinde ne kadar geri bildirim sağladığını değerlendirmektir.

Bu çeşit değerlendirmeden alınan bilgi, servisin ileriki gelişimi hakkında temel geri bildirimler sağlar; aynı zamanda çalışanların öğrenci gelişimlerini izlemesi ve kontrol etmesini sağlar.

' İnsanların ne kullandığını ve neyin işe yaradığını bilmeniz gerekir. Öğrencilerin aletleri kullanmayı bıraktığı yerde 'terketme' olarak nitelendirilen bir konu vardır. Verilen çabaların çoğu, tedarikli olma ve teşhis etmeye, çok azı da DT'nin nasıl çalıştığını takip etme, eğitim, ve kontrol etmeye harcanır'. (Destekleyici Teknoloji Memuru)

Destekleyici Teknoloji hizmetlerini vermede bazı ipuçları:

- Sektörde kampustaki destekleyici teknolojiden sorumlu birilerinin olması iyi bir uygulamadır.
- Seçili aletlerin kullanımında öğrencileri eğitmek aletlerin daha etkin kullanımını temin etmede gereklidir.
- Çalışanların eğitilmesi, aynı zamanda DT kullanımının eğitiminden de faydalanılabilecek bir durumdur.
- DT müdahalelerinin etkililiği öğrencilerle değerlendirilmelidir böylece ayarlamalar yapılabilir ve gerekirse araçları kullanmayı bırakmaktan vazgeçilir.
- DT hizmetleri en iyisi esnek açılış saatlerinin olduğu kolay ulaşılabilir yerlere konumlandırılmalıdır.
- Yazılımın kampus boyunca örgünleştirilmesi, tüm öğrencilere ulaşılır kılar aynı zamanda DT hizmetinin özel dersliklerde ayrılmış olmasından ziyade var olan üniversite birimlerinde entegre olduğunun teminatını verir.
- Bir DT politikasının stratejik planlama ve uygulaması verilecek hizmetin planlı ve sistematik bir yolla gerçekleşmesini sağlar.

Sonuç

Destekleyici teknolojideki gelişmeler hızlı ve hayatı değiştiren nitelikte olmuştur. Birçok öğrenci artık kendilerini diğer öğrenciler kadar eşit seviyede öğrenmelerine ve başarılarına yardımcı olan geniş çapta bir sisteme ve desteğe ulaşmaktadır. Bazı engelleri olan insanlar için geliştirilen sistemlerin başkalarınınca da kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu teknolojiden herkes yararlanabilmektedir. DT hizmetlerinin yaygınlaştırılması tüm öğrencilerin DT kaynaklarından yararlanabileceklerini temin edecektir.

BÖLÜM 9

ÖĞRENME DESTEĞİ - VAR OLAN KOŞULLAR NELERDİR?

BÖLÜM 9 ÖĞRENME DESTEĞİ - VAR OLAN KOŞULLAR NELERDİR?

9.0 Öğrenciler Neden Öğrenme Desteğine İhtiyaç Duyarlar?

Öğrenme desteğinin amacı öğrencilerin özel engelleri yüzünden yaşayacakları etkinin öğrenme ortamında karşılaşılabilecekleri herhangi bir zorlukta onlara yardımcı olmaktır. Öğrenme desteği öğrencilerin mevcut öğrenme becerilerini geliştirme ve çalışmalarını boyunca onlara yardımcı olacak öğrenme stratejileri ile donatma hakkındadır.

Öğrenme desteğinden tüm öğrenciler yararlanabilir. Bu, özellikle üniversite 1. sınıfta zorluk çeken öğrenciler için önemlidir ve öğrencinin engeli olup olmaması durumuna göre değişir. Pratik bir yaklaşım ve öğrenme desteği, öğrencinin ders çalışmasıyla ilgili olduğunda daha iyi çalışır. İhtiyaç belirleme süreci, uygun müdahaleler zamanında yapılsın diye öğrencilerin öğrenme desteği ihtiyaçlarının belirlenmesinde hayati bir meseledir.

Öğrenme desteği kişiye özel olmaktan ziyade problem çözümünün geliştirilmesinde, tüm öğrencilerin özellikle üniversite 1' de ihtiyaç duydukları düzenleme ve çalışma becerileri üzerine yoğunlaşır.

Örnek: " Akademik nitelikler ve 3. seviye istekler hakkında tam bir bilgi eksikliği büyük bir kaygı içinde olmama sebep oldu. Referans vermeyi bilmiyordum veya ihtiyaç duyduğum kitapları ve makaleleri nereden bulacağımı bilmiyordum."

Aşağıdakiler özellikle öğrenme desteği kapsamında verilen bazı beceri alanlarıdır:

- Çalışma becerileri
- Öğrenme şekilleri
- Not alma teknikleri
- Hatırlama teknikleri
- Kavram haritası
- Araştırma becerileri
- Kompozisyon yazma
- Görev analizi
- Proje planlama ve rapor yazma
- Dilbilgisi ve noktalama
- Referans alma
- Gözden geçirme teknikleri ve araştırma stratejileri
- Zamanı ayarlama

- Düzenleme becerileri ve amaç belirleme
- Problem çözme becerileri ve analitik düşünme

Örnek- Disleksi için kendini izleme

Blanchardstown Teknoloji Enstitüsündeki Ulusa Öğrenme Ağı, tüm üniversite birinci sınıftaki öğrencilere bireysel öğrenme şekillerini tanımaları için kendilerini takip etme sürecine dahil etme şansını vermektedir. Öğrencilerin, görsel, duyuşal veya kinestetik öğrenme türüne sahip olup olmadıklarını belirlemeleri çalışanların öğrenme stratejilerinin bireysel öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına uymasında yardımcı olur. Bu gözlem süreci aynı zamanda geçmişte fark edilmeyen özel öğrenme güçlükleri çeken öğrencilerin belirlenmesinde yardımcı olur; dolayısıyla uygun desteklerin hızlıca yerine konulabileceğini temin eder.

CAO uygulamalarındaki engellerini belirten ve psikolojileri ile ilgili raporları olan öğrencilere hemen bir ihtiyaç değerlendirilmesi önerilir. Bu değerlendirmenin sonuçlarına bağılı olarak Enstitü, destekleyici teknoloji, sınav yerleştirmeleri ve özel eğitmen gibi bir takım destekleri koordine eder.

Öğrenme desteğı pratik ve bütünsel bir yaklaşıma sahip olduğunda daha iyi çalışır ve öğrenme desteğı sağlayan özel eğitmenler sıklıkla, öğrencilerin öz yardım stratejileri geliştirmesi üzerinde çalışır. Bu stratejilere örnek verecek olursak:

- Stresle başa çıkma
- Rahatlama teknikleri
- Konsantrasyonu iyileştirme
- Odaklanma
- Danışmaya yönlendirme

Öğrenme desteğinin en büyük amaçlarından biri, öğrencilerin bağımsız olmalarıdır. İlk seneleri önemlidir dolayısıyla öğrenme stratejileri ve dersleri boyunca öğrencilerin faydalanabilecekleri teknikler geliştirmede önemli olmaktadır.

Örnek: 'Disleksi olan birçok öğrenci, psikolojik değerlendirme raporlarını alırlar, disleksi olduklarını bilirler fakat öğrenme gücünün farkında olmazlar. Öğrenme desteğı rolünün büyük bir bölümü, öğrenciyi öğrenme gücünün farkına varmasını sağlamaktır'. (Educational psychologist)

Örnek-Yeni başlayan öğrenciler için öğrenme desteği programı

Cork Koleji Üniversitesi Sorun Destek Programına eksiklikleriyle gelen tüm öğrencilere öğrenme destek programı vermektedir.

Program bilgilendirme seansları ve pilot çalışmalarını aşağıdaki konularda yapmaktadır:

- Organizasyon becerileri
- Çalışma yöntemleri ve pratiğe koyma
- Öğrenme stratejileri
- Makale ve rapor yazım rehberi
- Gözden geçirme becerileri
- Kütüphane /araştırma becerileri
- Sınav teknikleri

Akademik becerileri geliştirme programı, her akademik yılın ilk döneminde herkesin ulaşabileceği bir yerde uygulanır ve sorun yaşayan tüm yeni öğrencilerin katılması zorunludur.

9.1 Öğrenciler Öğrenme Desteğine Nasıl Erişirler?

Öğrenme desteği yüksek öğretim kurumlarında özel eğitimci veya disleksi eğitimci tarafından farklı şekillerde verilmektedir. Öğrenme desteği, engel veya erişim ofislerince sağlanmaktadır ve Engelli Öğrenciler Fonu tarafından desteklenmektedir. Bazı durumlarda öğrenci yıl boyunca kendine kalacak veya belirli eksikliklerin çıktığı yerde öğretmenleri tarafından yönlendirilecek olsa da, öğrenme desteği almak için öğrenci, engel veya erişim ofisine kayıt yaptırmalıdır.

Öğrenme zorlukları sürecinin belirlenmesi 3 aşamaya ayrılabilir:

- **Öndeğerlendirme ve izleme.** Bu genelde deneyimli bir öğrenme desteği eğitimci veya bir danışman tarafından yürütülür. Gerekirse ön değerlendirme mülakatı yapılacak ve ön eleme danışmanlığı sunulacaktır. Eleme süreci genelde durum geçmişi toplamak ve DAST ya da LADS gibi eleme testlerinin uygulanması için bir mülakat gerektirir.

- **Psikolojik değerlendirme:** Nitelikli psikologlar tarafından yürütülecek bir psikoloji değerlendirmesi gerekir. Ulusal Erişim Ofisince belirtilen şimdiki düzenlemeler dışarıdan gelen bir eğitim psikoloğunun ilgi karmaşası yaşanmasın diye değerlendirmeler yapması gerekmektedir.
- **Bireysel İhtiyaçlar değerlendirmesi:** Bu, uzman bilgiye ve disleksi veya başka öğrenme zorlukları yaşayan öğrencilerle çalışma eğitimine sahip Öğrenme Desteği Eğitimci veya Disleksi Eğitimci ile gerçekleştirilir. Bu durum öğrencinin dersine tam olarak erişebilmesini sağlayacak desteği tanımlayacaktır. (Loftus, AHEAD,2007).

Örnek- UCD deki Öğrenme Desteği Servisi

Dublin Kolej Üniversitesi'ndeki engel destek servisleri öğrenciler için iki çeşit değerlendirme sunmaktadır; başlangıç seviyesinde eleme ve ihtiyaçlar değerlendirmesi. Başlangıç seviyesinde elemeye öğrenme zorluğu çeken öğrencilere tam bir teşhis değerlendirmesini beklerken, grup destek seansları önerilir. Ön eleme öğrenme destek servisi tarafından yürütülür. Öğrenme desteği hizmetleri müdürü , öğrenme zorluğu yaşayan öğrencilerin elenmesinde yer alan çalışanlar için bir eğitim rehberi geliştirdi.

Rehber şunları belirlemektedir:

- Altı aşamadan oluşan ön eleme süreçleri için zaman çerçevesi
- Ön eleme değerlendirmesini yürütenler için uygulama esasları
- Öğrenci tarafından doldurulacak giriş formu, öğrenme güçlüğüne doğasına yönelik ön bilgi verme

Ön eleme ve değerlendirme süreçleri boyunca öğrencilerin, geçecekleri süreçlerden haberdar olmaları ve çıkan sonucun nasıl kullanılacağını açıklamak iyi bir uygulamadır.

Örnek- Dublin Trinity Koleji Üniversitesi'ndeki Öğrenme Desteği

Dublin Trinity Koleji Üniversitesi'nde öğrenme desteği 3 kişilik özel eğitimcilerce çalıştırılan Akademik Destek Servisi tarafından sağlanmaktadır. Başlarda farklı öğrenme güçlükleri çeken öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için Engel Ofisi tarafından kurulan servis, yeni gelen öğrencilerle ilgilenir.

Öğrenciler servise Engelli Destek Ofisi Çalışmanı tarafından yönlendirilir ve onların bir destek eğitimci ile üç zorunlu seans almaları gerekir. Buradaki amaç öğrencilerin birinci senelerinde öğrenme becerileri geliştirmeleri üzerinde durmak ve onları bu servis ile çalıştırmaktır.

2006/7deki bir servis değerlendirmesi gösterdi ki zorunlu katılımdan dolayı önceki senelere göre ilk dönemlerde daha çok öğrenci katılmaya başladı.

Tüm öğrenciler yararlanabilsin diye öğrenme desteğinin tüm üniversitede örgünleştirilmesi iyi bir uygulamadır.

Örnek-Öğrenme Desteğinin Yaygınlaştırılması

Athlone Teknoloji Enstitüsünde bir Akademik Destek Eğitmeni, büyük oranda matematik ve yazılım mühendisliği gerektiren dersler için öğrencilerin hizmetindedir. Eğitmen, tüm öğrencilere yardımcı olmaktadır ama daha çok bu alanlarda zorluk çeken ve derste kalmak üzere olan birinci sınıf öğrencilerin üstüne düşmektedir. Destek, bireysel veya grup bazında ek ders formunda verilmektedir. Bu destek aynı zamanda yaz boyunca eğitmenin alanında bütünlemeye kalan öğrenciler içinde verilmektedir.

Eğitmen rolünün bir kısmı da öğrenciye var olan özel ders servislerini açıklamak için akademik yılın başında öğrencinin katılımını sağlamaya çalışmaktadır. Eğitmen Mühendislik Bölümüne bağlıdır ama Engel bürosu ve Öğrenme Destek Eğitmeni ile sıkı sıkıya çalışmaktadır. Engelli çalışanı, birçok öğrencinin yardım için özel hocaya başvurdukları gibi destek eğitmeni ile görüşmelerinde de herhangi bir sakınca olmadığını belirtmektedir. Destek programı o kadar çok başarılı oldu ki, üniversite benzer bir uygulamayı başka bölümlerde de yaptı. Üniversitenin yaygın öğrenci servisinin bir parçası olarak öğrenme desteğinin varlığı, genelde birinin yardıma ihtiyaç duyduğu yargısını silmekte ve öğrenciler arasında daha büyük bir eşitlik göstermekte yardımcı olur.

Gerektiğinde uygun öğrenme desteği edinme öğrencinin özgüvenini ve becerilerini sağlamada çok büyük farklılıklar yaratabilir. Bu destekleri ilk sene boyunca yerinde almak zamandan kazanmaktır ki bu sıklıkla öğrencilerin bağımsız ve özgüveni tam olan öğrenenler olmalarıyla sonuçlanır.

Örgün bir öğrenme desteği örneği

Yazı ve Araştırma Destek Hizmeti (WRSS) Dun Laoghire, Sanat Tasarım ve Teknoloji Enstitüsü öğrencilere ayrılmış bir destek hizmetidir. Benzer bir hizmet, Ulusal Sanat ve Tasarım Kolejinde uygulanmaktadır. WRSS koleje giden öğrencilerinde yararlanabileceği kampüs içi ücretsiz bir hizmettir.

Hizmetin amacı, metinler ile ilgili sorun yaşayan öğrencilere destek vermektir. Dolayısıyla bu hizmet öğrencilerin kompozisyon yazma, sınav teknikleri, araştırma becerileri ve tez yazımı gibi alanlarda öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek üzerinde durur. Özel dersler grup çalışması veya bireysel eğitimler formatıyla sağlanır. Servis, güçlük çeken öğrenciler için özel destek sağlasa da TÜM öğrencilere açıktır.

Servis, öğrencilere üç seviyede destek sağlamaktadır:

1. Belirli öğrenme güçlükleri olan öğrenciler için bireysel özel destek
2. Kompozisyon, tez veya sınavlar gibi belirli alanlardaki seanslarda bireysel destek
3. Kompozisyon yazımı, zamanlama, not alma ve sınav teknikleri gibi temel çalışma becerileri üzerine grup seminerleri

WRSS hizmeti öğrencinin dersiyle ilgili olan konular üzerinde duran pratik destek sağlamaktadır.

Destekleyici teknoloji eğitimi öğrenmeyi destekleyici derslere dâhil edilir ve öğrenme desteği sağlayan özel eğitimler, öğretici elemanlarla yakından çalışırlar.

Sonuç

Öğrenme desteği edinme, öğrencilere yüksek öğretimde başarı sağlamak için ihtiyaç duydukları temel bilgileri sağlayarak öğrencilerde gerçek bir farklılık yaratan yerleşim çeşitlerine bir örnektir.

Üniversitenin yaygın öğrenci servisinin bir parçası olan öğrenme desteğinin varlığı, genelde kişilerde yardıma muhtaçlıkla bağdaştırılan önyargıyı silmede yardımcı olur ve öğrenciler arasında daha büyük bir eşitlik sağlar.

BÖLÜM 10

KÜTÜPHANEYİ KULLANAN ÖĞRENCİLERE SAĞLANAN İMKÂNLAR NELERDİR?

BÖLÜM 10 KÜTÜPHANEYİ KULLANAN ÖĞRENCİLERE SAĞLANAN İMKÂNLAR NELERDİR?

10.0 – Kütüphane Kullanımı - Öğrencilerin Nelere İhtiyacı Vardır?

Kütüphane kullanımı ve bunun olanakları öğrenci hayatının asıl görevlerinden biridir. Okuma materyallerine ulaşma, fotokopi ve diğer servisler, ödev, değerlendirme ve sınavlara hazırlanmak için gerekli bir bölümdür. Kütüphane imkânlarına ve donanımına ulaşamamak ciddi problemlere neden olabilir ve bazı öğrencilerin kütüphane personelinden destek almaya ihtiyacı olacaktır.

Örnek: “ Bilgisayarın mevcut olmaması ciddi bir problemdir. Benim şahsi bir bilgisayarım var fakat evden kara tahta notlarını internet üzerinden bilgisayara yüklemek çok zor. Bu yüzden, bu da okula girmek ve kütüphane de uzun süre kuyrukta beklemek anlamına geliyor. Kütüphanede sırada beklemek bana zor geldiğinden Engelli Destek Biriminde öğrenciler için bir fotokopi makinesinin mevcut olmasını isterdim... ”

Gereksinimlerle ilgili belirli yetersizlikleri olan öğrencilerin olanaklardan en iyi şekilde faydalanabilmek adına kolaylık sağlaması için kendilerini bir kütüphane personeline tanıtmaları gerekir.

Metin Erişiminden Haberiniz Var Mı?

Metin Erişimi Ulusal ve Üniversite Kütüphaneleri ile işbirliği içerisinde, İrlanda'daki üçüncü düzeyde baskı engelli öğrenciler için merkezileşmiş ve kapsamlı bir kaynak kataloğu sunmak adına oluşturulan bir AHEAD girişimidir.

Bu girişimin amacı personel ve yüksek öğrenimdeki öğrenciler için danışma ve kaynak havuzu sağlamaktır. 3 bölümden oluşur – Dernek Katalogu, Kaynak Kılavuzu ve Tartışma Listesi. Kaynak kılavuzu gerekli internet siteleri ve harici kaynakların yanı sıra alternatif medya ve yardımcı teknoloji çerçevesinde çeşitli gerekli bilgiler içerir. Arama motoru öğrencilere ve personele tüm İrlandalı kuruluşların kaynak kataloğunu keşfetmelerini ya da her bir kuruluş tarafından ayrı ayrı düzenlenen bu kaynakların araştırmasının daraltılmasıyla ilgili imkân sağlar.

Araştırma kolaylığı öğrencilere diğer kitle iletişim araçlarından materyal aramalarına yardımcı olur. Örneğin;

- Dokunsal – körler alfabesi
- Elektronik metin
- İşitsel CD
- Büyük baskı

www.textaccess.ie

10.1 – Personel Nasıl Yardımcı Olabilir?

Engelli öğrenciler için sağlanan destek, farklı üniversite kütüphaneleri arasında değişiklik gösterebilir.

Aşağıda belirtilen kütüphane olanakları İrlanda'daki üçüncü derece kurumların hepsinde olmasa da bazılarında sağlanmaktadır.

— **Okuyucu Servisi:** Büyük kurumlardan bazıları engelli olan öğrenciler için bu servisi sağlıyorlar. Metinler okunup bir ses bandına kaydediliyor ve öğrenciler tarafından kullanılmak üzere bir katalogda tutuluyor.

— Bazı kütüphaneler ses birleşimcileri, tarayıcılar ve kapalı devre televizyonlar (CCTV) gibi özel ekipmanların bulunduğu **özel bir oda** sağlıyorlar. Bu oda ayrıca çalışma amaçlı olarak da kullanılabilir.

— **Genişletilmiş Kredi:** Bazı kütüphaneler engelli öğrencilere uzatılmış kredi zamanı sunarlar. Bu hükmün kütüphane başkanı ile birlikte tek tek görüşülmesi gerekir.

- **Fotokopi :** Bazı kütüphaneler bu hizmet için sırada bekleyen engelli öğrencileri muaf tutarak fotokopi için yardım sağlar. Engelli öğrenciler ayrıca fotokopi kartlarına yapılan indirgenmiş oranlardan faydalanabilirler.

— **Kütüphane Personelinin Belirlenmiş Üyesi:** Bazı kütüphaneler engelli öğrenciler için destek sağlarlar. Bu kişi kitap ve dergileri yerleştirmede yardımcı olabilir ve ayrıca öğrencilere kitap dağıtımını yapabilir. Bu servis kütüphane raf ve koridorlarına erişilemediği yerlerde sunulur ve hareket kısıtlamaları bulunan öğrenciler için oldukça yararlıdır.

Engelli öğrencilere yardımcı olmak üzere belirli bir kişinin olması üniversite kütüphaneleri için iyi bir uygulamadır.

Örnek – Ulusal İrlanda Üniversitesi, Maynooth Kütüphanesi

2006 yılında birinci sınıf öğrencisi olarak danışmada soruşturma yaparken Margaret, kütüphane personelinin dikkatini çekti. O, kütüphane servisinin bazı yönleri ve yaklaşan sınavlarından dolayı sıkıntı içindeydi. Bu sorunları halletmesi gerekiyordu. Margaret'ın vücudunda çeşitli doku sertleşmeleri vardı ve vücut dengesi bu durumdan etkilendiği için uzun süre ayakta kalamıyordu. Fotokopi için sırada beklemek, kitaplara ulaşmaya çalışmak ve yürümek durumunda kalmak ortaya çeşitli sorunlar çıkardı. Örneğin, Margaret kısa süreliğine ödünç aldığı bir materyali düzenli olarak kütüphaneye gidip zamanında iade edemiyordu.

Margaret uzun vadeli ihtiyaçları hakkında görüşmek üzere asistan kütüphaneciyle bir araya gelip bu konuyu görüştü ve kütüphane Margaret'a yardımcı olmak amacıyla şunlara karar verdi:

- 1.Üst ve alt raflardan kitaplara erişebilmek için yardım hizmeti sağlamak. Margaret kiminle iletişim kuracağını bilsin diye raf gözetmenine tanıtıldı.
- 2.Süresi uzatılmış ödünç verme sağlama ve cezalardan feragat etmek.
- 3.Bilgisayar olanaklarının bulunduğu yardımcı teknoloji odasına erişim sağlamak.

Yukarıda sıralanan makul kolaylıklar Margaret'ın fiziksel yetersizliğinin neden olduğu dezavantajların üstesinden gelebilmesine yardımcı olmuş ve kütüphaneye erişim konusunda diğer öğrencilerle daha eşit konumda çalışabilmesine imkân sağlamıştır.

Sonuç

Kütüphane imkânlarından faydalanmak, çalışmanın önemli bir parçasıdır ve erişilebilirlik önemli bir noktadır. Çok dar koridorlar, ulaşılması güç olan kitaplar ve servisler için uzun kuyruklar engelli öğrencilere ciddi engeller teşkil edebilir. Bu yüzden, kütüphane personeli öğrenciler için önemli bir yardım kaynağıdır ve engelli öğrencilere diğer öğrenciler gibi tüm servislere rahatlıkla ulaşabileceklerini hissettirmelidirler.

BÖLÜM 11

ORTAMI – OKULUMUZ ERİŞİLEBİLİR Mİ? FİZİKSEL ÖĞRENME

BÖLÜM 11 FİZİKSEL ÖĞRENME ORTAMI – OKULUMUZ ERIŞİLEBİLİR Mİ?

11.0 – Fiziksel Öğrenme Ortamı – Önemli Noktalar Nelerdir?

Fiziksel ortam engelli öğrencilere birçok zorluklar çıkarabilir. Erişilebilirliğin düşünülerek tasarlanmadığı eski yapılarda, durum böyledir. Evrensel Tasarım uygulamasının bina çevresini planlama ve yenileştirme ile ilgili ilkeleri, binaların tüm kullanıcılara erişilebilir olmasını sağlayacaktır.

Örnek: Evrensel Tasarım; yaş, boy ve yetersizlikleri her ne olursa olsun tüm insanlar tarafından çok iyi düzeyde ulaşılabilir, anlaşılabilir ve kullanılabilir diye çevrenin tasarlanması ve düzenlenmesi olarak adlandırılır.

Engelli olan öğrencileri öğrenci hayatının günlük aktivitelerine dâhil etmek eğitimde artık iyi bir uygulama olarak görülmektedir.

Engelliler Yasası (2005) engelli insanların eğitim kurumları gibi ana kamu binaları, bilgi ve hizmetlerine erişimi artık yasal bir gereklilik haline getirir. Üniversitelerin, engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle aynı fiziksel öğrenme ortamına erişimini sağlaması gerekmektedir. Bu öğrencilerin çalıştığı, yaşadığı ve sosyalleştiği tüm binaları ve tesisleri içerir.

Kurumlardaki fiziksel erişimle ilgili bazı ipuçları:

Kurumlar şunlara sahip olmalıdır:

- Engelli sürücüler için belirlenmiş otopark yerleri
- Rampalar ve bina içerisine seviye girişleri
- Asansörler, tuvaletler ve acil çıkışlar dâhil olmak üzere tüm çevrede tekerlekli sandalye erişilebilir kapılar
- Tüm katlara asansörler
- Kampus genelinde açık ve erişilebilir tabelalar
- Adapte edilmiş tuvaletler ve duşlar
- Erişilebilir sınıflar, laboratuvarlar ve amfiler
- Masalar, lavabolar ve tüm öğrenciler için uygun yükseklikte laboratuvar sıraları
- İşitsel alarm sistemlerinin yanı sıra parlayıcı

(Ulusal Engelliler Makamı, Building for Everyone' dan uyarlanmıştır, 2002)

Örnek: Derslere zamanında yetişmeye çalışmak oldukça sinir bozucu ve yorucudur. Bina çok eski ve açılması gereken kapılarla dolu uzuzun koridorlar bulunmaktadır. Otomatik olarak açılan kapılara sahip olmak ciddi farklılıklara neden olur.

11.1- Dersliklerin Erişilebilir Olduklarından Nasıl Emin Olabiliriz?

Aşağıda belirtilen ipuçları sınıf ortamının tüm öğrencilere mümkün olduğu kadar erişilebilir olduğunu sağlamada yardımcı olabilir:

- Hareket problemi olan öğrencilerin bir derslikten diğerine geçişi için ders programlarını planlayın.
- Özellikle dudak okuma ihtiyacı olan öğrencilerin olduğu ve işaret dili tercümanlarının bulunduğu dersliklerde yeterli ışıklandırma sağlayın.
- Tüm öğrencilerin sunum yapan kişiyi ve diğer öğrencileri duyabileceği ve görebileceği şekilde bir oturma düzeni oluşturun.
- Derslik ve laboratuarlarda döngü sistemi oluşturun.
- Vantilatör, donanım, ısıtma ve havalandırma sistemlerinden gelen arka plan seslerini en aza indirmeye çalışın.
- Ders sırasında yardımcı teknolojiyi kullanma ihtiyacı olan öğrencilerin güç noktalarına yakın yerlerde oturmaları sağlanmalıdır.
- Tekerlekli sandalye kullanıcıları ve rehber köpekler için yeterli boş alan bırakın.
- Bazı öğrencilerin merdiven kullanamayabileceğini unutmayın.
- Dersliklerin konumu konusunda esnek olmaya çalışın ve eğer mevcut konum erişilemez durumdaysa yer değiştirmeye hazırlıklı olun.
- Acil çıkış işlemlerinin hareket kısıtlılığı olan öğrenciler için de uygun olduğundan emin olun.
- Sağır olan öğrenciler için alternatif yardım alarmı sağlanmalıdır.

Örnek - Kampus erişilebilirliğinin geliştirilmesi

University College Cork'daki engelli destek servisi tüm kullanıcılar için mümkün olduğunca erişilebilir olsun diye çeşitli ortaklarıyla birlikte üniversite içerisinde ve toplumda çalışmaktadırlar. Bu tarz bir işbirliği bir dizi olumlu gelişme ile sonuçlandı.

1. UCC ile İrlanda Tekerlekli Sandalye Derneği arasındaki ortak proje öğrencilerin kampus içerisinde kaldıkları yerlerden çeşitli yerlere taşınmalarını içerir. 2004/05 yıllarında fiziksel ve duyuşal engelli altmış öğrenciden daha fazlası gün içerisinde ortalama yirmi tur atan servisi kullanmışlardır.

2. Elektronik rehberlik sistemleri girişlerde ziyaretçilere kılavuzluk etsin diye bir dizi binaya kurulmuştur.

3. Sağır olan öğrenciler için uyarı sistemleri kampus yerleşkesine kurulmuştur.

Aşağıda fiziksel erişim ile ilgili bazı iyi uygulama ilkeleri bulunmaktadır.

Kurumların şunlara ihtiyacı vardır:

- Bireysel öğrenci ihtiyaçlarına erişimi belirleme yerine belirli prosedürlere sahip olmak.
- Erişim gereksinimlerinin yeni binaların planlanması ve mevcutların yenilenmesini kapsayacak plan ve prosedürlere sahip olmak
- Tüm binaların erişim denetiminin yapılması ve düzeltici faaliyet alanlarının belirleme işlemlerini yürütmek.
- Stratejik planlamada ve bütçe lemedeki fiziksel erişimi iyileştirme çalışmalarını içermek.
- Herhangi bir bina ya da yenileştirme gelişmelerindeki Ulusal Tasarım ilkelerini dâhil etmek.

Örnek – Erişim Denetimi

Dublin'deki Trinity Üniversitesi engelli destek web sitesi, kampus genelindeki erişim denetimi sonucu erişim kontrol listesi içerir. Bu kontrol listesinin amacı, kampustaki her oda ve binaya erişimi sağlamak ve araç-gereç, oturma yerleri, boş alanlar ve ışıklandırma gibi etkenleri tetkik etmektir. Bu da öğrenciler ve öğretim elemanlarına kampusun ne kadar erişilebilir olduğu hakkında bilgi sunar. Kaynak : www.tcd.ie/disability/accessibility/building

Sonuç

Eğitim ortamına erişim, engelli öğrenciler için önemli bir gereksinimdir. Erişilmesi olanaksız binalar, derslikler, laboratuvarlar ve diğer tesisler bu öğrenciler için eğitim fırsatlarından tam anlamıyla yararlanmayı zorlaştırmaktadır. Engelliler Yasası (2005), 2015 yılına kadar tüm kamu binalarının erişilebilir olması gerekliliğinden dolayı bu sorunu gündeme taşımıştır. Bu durum yeni gelişmeler ya da mevcut binaların yenilenmesinin planlanmasını içeren Evrensel Tasarım ilkelerinin kullanılabilmesi için kurumlara yeteri kadar zaman sağlamaktadır.

BÖLÜM 12

ERİŞİLEBİLİR BİR MÜFREDATI
NASIL OLUŞTURURUZ?

BÖLÜM 12 ERİŞİLEBİLİR BİR MÜFREDATI NASIL OLUŞTURURUZ?

12.0 Erişilebilir Bir Müfredatı Nasıl Oluştururuz?

Yüksek öğrenime katılan öğrenci gruplarının farklı çeşitlilikte engeli olan ve çeşitli öğrenme ihtiyacı olan kişileri kapsadıkları görülmektedir. Buna ek olarak laboratuvar ve saha çalışması içeren fen bilimlerine dayalı dersleri alan öğrenci sayısında da bir artış görülmüştür. Şimdi sorun farklı yer ve çevrelerde farklı öğrenme stili ve yeteneklerde olan kişilere erişilebilir bir müfredat oluşturmakta. Bu, Engellilik yasasının (2005) gereklilikleri doğrultusunda erişilebilirlik ve kapsayıcı uygulamaların derslerin aktarılmasında işlenmesi anlamına gelir.

Gerekli bilgiyi alternatif formatlarda sunmak Engellilik yasasının gerekliliği ve iyi uygulamadır.

Bu neyi içerir:

- Destekleyici, materyaller, okul broşürü ve müfredat
- Bilgi paketleri ve intibak materyalleri
- Var olan destek ve teknik hizmet ile ilgili bilgi
- Acil tahliye süreçleri içeren sağlık ve güvenlik bilgileri
- Web sayfa materyali
- Okuma listeleri
- Ders materyali
- Sınav kâğıtları
- Yasa ve süreçler

Planlama ve uyarılama aşağıdaki alanlarda gerekebilir:

- Ders tasarımı
- Ders işleyişi
- Değerlendirme metotları
- Sınavlar

12.1 Erişilebilir Olan Ders Materyallerini Nasıl Tasarlarız?

Müfredatı erişilebilir hale getirmek bazen sadece küçük değişiklikler gerektirir ve sonuç bütün öğrenciler için faydalı olur.

Sunumları kısa tutmak ve bilgiyi küçük bölümlerle vermek birçok öğrencinin erişimini ve anlamasını kolaylaştıracaktır.

Derslerin tasarımında evrensel tasarım ilkeleri ve kapsayıcı stratejiler kullanmak müfredatın engelsiz olmasını sağlayacaktır.

Ders materyali tasarlamaya yardımcı ipuçları:

- Ne gibi erişilebilir formatların gerekli olduğu ve ne tür teknolojinin kullanıldığını belirlemek üzere öğrencilerle toplanın,
- Ders notu ve basılı evrakların web sayfasında veya elektronik ortamda bulunmasını sağlayın,
- Power point veya tepegöz kullanırken yazıların en az 18 punto olmasına dikkat edin,
- Bazı öğrenciler için Arial veya Comic Sans gibi puntoları okumak daha kolaydır,
- Tepegöz kullanımında bilgi en fazla altı ana fikirden oluşmalı,
- Uzun parçaları paragraf başı yaparak veya madde işaretleri kullanarak parçalayın,
- Maddeleri vurgulamak için altını çizmek yerine koyulaştırın,
- Parçaları asgariye indirin, cümle yerine maddeler kullanın,
- Maddeleri örneklendirmek için basit diyagramlar veya görsel ipuçları kullanın,
- Tek boşluktan ziyade çift boşluk kullanın,
- Büyük harfle yazılmış parçaları okumak zordur. Hem büyük hem küçük harf kullanımına dikkat edin,
- Daha iyi bir görüntü için yeterince renk, parlaklık ve zıtlık kullanın,
- Arka fonu basit tutun, birçok rengin aynı anda kullanımından sakının,
- Sunum boyunca stil ve renk tutarlılığını koruyun,
- Işıklı odalarda açık arka fona koyu yazı ve karanlık odalarda koyu arka fona açık renk yazı kullanın.

Bir dersi planlarken göz önünde bulundurmanız gereken faktörler nelerdir?

Dersin verilişini planlarken işe yarayabilecek ipuçları:

- Dersin ana öğrenme gerekliliklerini ve ihtiyaçlarını belirleyin
- Öğrencilerin bu ana öğrenme gerekliliklerinden haberdar olduğundan emin olun
- Engelli öğrenciler için dersin özünde olan engelleri belirleyin
- Dersin daha erişilebilir olmasını sağlayacak adaptasyonları belirleyin
- Dersin katılım, zaman ve alternatif programlara transfer konusunda ne kadar esnek olduğunu belirleyin

(Teachability 2000)

Yeni öğrencileri nasıl katabiliriz?

Üniversiteye gitmek, yeni çevreye alışmak uygulama ve insanlara uyarlanmayı içerir. Bazı öğrenciler çalışma standartlarında nelerin gerektiğini anlama konusunda ve bağımsız öğrenci olma yolundaki gerekliliklere alışmada zorluk çekebilir.

Yeni öğrenciler için aşağıda belirtilen düzenlemeleri yapmak farklılıklar yaratabilir:

- Üniversiteye ve sınıfa oryantasyon iyi uygulamadır ve öğrencinin heyecanını azaltabilir
- Dersi başlatma öğrencilerin dersin gerekliliklerinin ve çalışmalarının değerlendirileceği standartların farkında olmalarını sağlayacaktır
- Okuma listesi ve ders programının mümkün olduğunca erken kullanılabilir olmasını sağlayın
- Öğrenci ihtiyaçlarını erken belirleyin ki intibak yerine getirilebilsin
- Yeni öğrencilerin var olan desteklerden haberdar olmasını ve nasıl erişilebileceğini bildiklerinden emin olun

12.2 Dersin Verilmesi- Öğrenmeyi Nasıl Erişilebilir Hale Getirebiliriz?

Öğrenme ortamına erişmede bazen zorluk çekilebilir, özellikle geleneksel yolla öğrenemeyen öğrenciler için. Öğretmenlik uygulamasına bazı hazırlık ve uyarlamalar gerekebilir ve personelin bazı durumlarda pencerenin dışından bakmaları gerekebilir. Kullanımı kolay ve erişilebilir materyaller sunmak ve ders vermek sadece engelli öğrencilerin değil bütün öğrencilerin yararına olacaktır.

Bir dersi erişilebilir kılmak “konuşurken yüzünüzü her zaman sınıfa dönün” ibaresini hatırlamak kadar kolay olabilir. Daha zor uyarlamalar da gerekebilir ve bunlar ihtiyaç analizi sonucunda ortaya çıkacaktır. İntibak organize etmek zaman alabilir dolayısıyla planlanması gerekiyor.

Örnek: John Sanat Bölümünde 1. sınıf öğrencisidir. Dönemin başında John’un hocası ona hangi okuma parçasına odaklanması gerektiğini bildiren okuma listesini göndermiştir. Aynı zamanda her dersten önce John’a derste kullanılacak materyalleri e-posta yoluyla gönderiyor. John sınıfta kullanılan görsel materyallere erişmek ve derse hazırlanmak için Dragon Naturally Speaking okuma programını kullanıyor. Bu intibaklar John’un derslerini takip edebildiği ve sınıftaki diğer öğrencilerle eşit bir şekilde yarışabildiği anlamına geliyor.

Öğrenmeyi erişilebilir hale getirmek için birkaç ipucu:

- Okuma listelerini önceden hazırlayın. Bu disleksisi olan öğrencilerin işlerine yarayacak ve aynı zamanda görme engelli öğrenciler için okunacak malzemelerin Braille'e çevrilmesi veya bir CD'ye aktarılması için zaman tanıyacaktır.
- Okuma listelerini vurgulayın ve öğrencileri kilit okumalara ve çevrimiçi dokümanlara yönlendirin
- Ana materyallerin alternatif formlarda bulunmasına özen gösterin
- Yönergeleri görme ve işitme engelli öğrencilere hitap etmek için hem sözlü hem yazılı verin
- Yeni terminoloji, bilinmeyen teknik terimleri veya kilit kavramları yazı ile gösteriniz
- Sınıf notlarını veya broşürleri önceden veya elektronik ortamda hazırlayınız
- Konuşurken yüzünüz sınıfa dönük olsun ve sınıfta dolaşmaktan kaçının
- İletişimi basit tutun, göstererek anlatın ve mümkün olan her yerde somut örnekler verin
- Öğrencilerin duyma ve görmelerini azamiye çıkarmak için sınıf oturma düzenlerinin değiştirilmesi gerekir
- Dizüstü bilgisayar, kasetçalar veya destekleyici teknolojinin kullanımını teşvik edin
- Önde oturma ihtiyacı duyan öğrencilere ön sıralarda yer sağlayın

Az işiten veya işitme engelli öğrencilere öğrenmeyi nasıl erişilebilir hale getirebiliriz?

İşitme engelli insanlar günlük bilgi öğrenme ve anlama fırsatlarından çoğunu kaçırmaktadırlar. Bu yüzden işitme engelli öğrencilerin zorlandıkları nokta dildir. Derslerin çoğu sözlü verildiği için bu tür dersler özellikle sorun yaratabilir.

Örnek

İşitme engelli öğrenciler için aynı anda hem dudak okumak hem not tutmak zor olabilir.

Sınıf için birkaç ipucu:

- Yabancı terminoloji veya teknik terimleri açıklayın. Çevirmenlerin yeni kelime ve kavramlara işaret icat etmek için öğrencilerle çalışması gerekebilir.
- Yeni kelimeleri yazın ve yeni fikirleri açıklamak için örnekler kullanın
- Öğrenmeyi pekiştirmek için sık sık bilgiyi özetleyin
- Öğrencilerin yeni bilgiyi öğrenmeleri ve anlamaları için zaman tanıyın. Dudak okuyan öğrenciler birçok bilgiyi kaçırabilir.

- İşaret dili tercümanlarının söylenenleri çevirmek için zamana ihtiyaç duyduklarını hatırlayın
- Karışıklığı önlemek için yeni bilgiye geçtiğinizde haber verin
- Önemli bilgi ve kilit noktaları yazın
- Mümkün olan yerlerde görsel ipuçları kullanın
- Sınıftaki ışıklandırmanın uygun olmasına dikkat edin ve öğrencilerin birbirlerinin yüzlerini gördüğünden emin olun
- Dışarıdan gelen gürültüyü mümkün olduğunca azaltın
- Net ve basit bir dil kullanın
- Neler olduğunu takip ettiklerinden emin olmak için sürekli geri dönüt isteyin

Kör veya Görme Sorunu olan öğrencilere öğrenmeyi nasıl erişilebilir hale getirebiliriz?

Öğrenmede görmek en çok kullanılan duylardan biri olduğu için onun yokluğu kişinin eğitimi üzerinde kayda değer bir etkiye sahip. Görme kaybının etkilerinden bazıları kişinin yazma ve okuma gibi günlük işleri yapmasındaki yeteneği içerir. Bu zorluklar sırasıyla öğrencinin detaylı ve karmaşık bilgileri özümseme ve yönetme kapasitesini etkileyebilir.

Sınıf için birkaç ipucu:

- Bilgiyi yazılı olmanın yanı sıra sözlü olarak da verin
- Dersleri kaydetmek için yardımcı teknoloji cihazlarının kullanımını teşvik edin
- Gerekirse sınıf materyallerinin geniş yazılı kopyalarını sağlayın
- Görme özürlü bir öğrencinin yazılı bir ödevi tamamlaması yüzde elli daha uzun zaman alacağı için ödev teslim tarihinde esnek olun
- Ön sıraların az gören öğrencilere ayrılmasına ihtiyaç duyulabilir ve büyütülmüş yazı kullanılmaya ihtiyaç duyulabilir
- Eğer rehber bir köpek kullanıyorsa, yüksek düzeyde disipline edilmiş olacak fakat ek yer gerektirecek
- Esas öğrenme metinlerinin Braille ya da teyp gibi başka formatlarda mevcut olmasını sağlayın
- Önceden alan gezileri ve dış aktiviteler planlayın ve amirleri ne gibi düzenlemelerin gerektiği konusunda uyarın
- Belirli bir ödevin yapılması mümkün değilse konu hakkındaki bilgileri kanıtlamalarına olanak sağlayacak alternatif ödevleri göz önünde bulundurun

Vaka Çalışması- Görme Engelli için müfredatı erişilebilir kılmak (sayfa 104)

Mark müzik bölümünün birinci sınıfında ve o bölümün ilk görme engelli öğrencisiydi. Fakültenin engelli danışmanı ile bölüm başkanı Mark için ne gibi değişiklikler yapılabileceği üzerine konuşmak üzere toplanırlar. En önemli sorun Mark'ın ders içi sınıf materyallerine nasıl erişeceği ve ödevlerini nasıl tamamlayacağıdır. Dersin modüllerini Mark ile birlikte gözden geçirerek nerde muhtemelen zorluk yaşayacağı çıkartılmaya çalışıldı. Engelli Danışmanı Engelli Öğrenci Fonu vasıtasıyla Mark'ın ne tür kaynaklara erişebileceği ile ilgili bilgiler verdi.

Gelecek yıl için müfredata yardımcı teknoloji ve öğretmen desteğinin eklenmesi planlandı. Ders materyallerini bir kısmını oluşturan partisyona ulaşabilmesi için "Talk Music" programı alındı. Müzik öğretmeni partiyonları haftalık programa yükleyip e-posta yoluyla Mark'a gönderdi. Böylece Mark derslere ve ödevlerine hazırlanabildi. Sınıfın geri kalanıyla eşit düzeyde olabilmesi için Mark'a özel hazırlık dersleri de verildi.

Mark şu anda son sınıfta okuyan, üniversitenin müzik kulübünün başkan yardımcısı ve her anlamda üniversite hayatında başarılı bir öğrencidir. Çalışanlar başarı anahtarının Mark ile yapılan önçalışmada ve Engelli Ofisinin uzmanlığında yatığını belirtiyor. Müfredatı görme engelli bir öğrenciye erişilebilir kılmanın yollarını bulmak işin içinde olan herkes için değerli bir öğrenme tecrübesi oldu.

Disleksi olan öğrencilere öğrenmeyi nasıl erişilebilir hale getirebiliriz?

Disleksisi olan öğrencilerden aynı anda dinleme, yazma ve özetleme gibi hızlı yapılması gereken birçok şey istenebilir. Bazı öğrenciler için not tutma veya yazılı bir şeyi geçirme ile baş etmek zor olabilir. Bütün öğrencilere özellikle anadili İngilizce olmayanlara disleksilere uygulanan program yararlı olabilir.

Sınıf için birkaç ipucu:

- Parıltıyı önlemek için renkli kâğıt kullanın ve arka fonu sade tutun
- Ariel veya Comic Sans gibi açık büyük punto kullanın ve altını çizmek yerine koyulaştırın
- Metni basit tutun, paragraflara bölün, madde işaretleri ile net başlıklar kullanın
- Grafik, akış şemaları ve şekil gibi görsel ipuçları kullanın
- Anlaşılır biçimde yazın ve kırmızı kullanmaktan kaçının
- Bir önceki dersin üstünden geçin ve işlenecek dersin ana hatlarını verin
- Notlarınızın bir kopyasını verin ve sayfa başına düşen bilgi miktarını sınırlayın

- Okuma listelerini kısaca açıklayın
- Karışık konuları daha küçük basit bölümlere ayırın
- Gereksiz teknik dil kullanmayın
- Grup projeleri, video sunumları ve pratik alıştırmalar kullanarak öğrencinin öğrenme stiline hitap etmek için pratik, çoklu algılama yaklaşımı kullanın
- Ders esnasında öğrencilerin yardımcı teknoloji araçlarını kullanmalarını teşvik edin
- Not alırken öğrencilerin zihin haritası tekniklerini kullanmalarını teşvik edin
- Öğrencilerin soru sormasını teşvik edin ve gerektiğinde karışık materyalleri daha basit bir dille tekrar anlatın

Vaka çalışması- Disleksi olan bir öğrenci

Ağır disleksi olan 3. sınıf öğrencisi Steven'in ders modüllerinin bir gereği olarak sunum yapması gerekmektedir. Bu önemli bir ödevdi çünkü sonuçları final notunu etkileyecekti. Steven sunumu dizüstü bilgisayarında hazırladı fakat birçok yazım hatası olduğu için puan kaybetti. Okuma becerileri de kötü olduğu için sunumu sınıfın önünde yapmakta zorlandı.

Steven'in öğretmeni Engelli Destek Hizmetlerinin eğitimleri ve üniversitenin disleksi üzerine çalışan hocası vasıtasıyla disleksi konusunda bilgiliydi. Bundan dolayı disleksinin öğrenci çalışması üzerindeki etkisinin de bilincindeydi. Steven'ı sınıfta bırakmak yerine sunumu tekrar sadece kendisine yapmasını istedi.

Fiziksel engelli öğrencilere öğrenmeyi nasıl erişilebilir hale getirebiliriz?

Birçok fiziksel durum kişinin hareketini veya el işlevini sınırlayabilir. Bu durumların bazıları aynı zamanda güç, hız, dayanıklılık, koordinasyon ve el becerisini zayıflatabilir.

Örnek

Fiziksel erişim, fiziksel engelli öğrenciler için büyük bir endişe nedenidir ve bazıları için okula giriş çıkışlarda veya okul dışı ödev ve sınavlarda zorluk yaratabilir.

Sınıf için birkaç ipucu:

- Erişim konularının öğrencilerle ilk aşamalarda tartışılmalı ve sınıfların erişilebilirliğini sağlamak için uygun düzenlemeler yapılmalı
- Tekerlekli sandalye kullanan veya hareket etme problemi olan öğrenciler derse zamanında gelmekte bazı engellerle karşılaşabilirler. Zaman tutmada ve derse

katılımlarda bazen esnek olmak gereklidir ama temel kurallar öğrenciler tarafından kabul edilmelidir.

- Eğer başka çözüm yolları mümkün değilse sınıf veya okul binasını değiştirme yoluna gidilmeli
- Görevliler hareket etme sorunu olan öğrenciler için acil bir durumda binayı boşaltma planını iyi bilmeliler
- Tekerlekli sandalye kullananlar için sınıfın ön tarafında yer ayrılmış olmalı
- Bazı öğrenciler özel yardımcılar tarafından sınıfa kadar eşlik edilebilirler
- Ellini kullanmada zorluk çeken öğrenciler araştırma yapmak ve kitap okumak için kütüphaneyi kullanmakta zorluk çekebilirler. Kartotekslere, raflara, mikro fişlere ve diğer eşyalara ulaşabilmeleri için düzenlemeler kütüphane görevlileri tarafından yapılabilir
- Bazı öğrencilerin not almada ve bilgileri kullanmada yardıma ihtiyaçları olabilir. O yüzden sayfa çeviricilere veya bilek için dayanaklara gerek duyabilirler
- Derslerin kaydedilmesinde öğrencileri destekleyici teknoloji araçları kullanmaya teşvik edin. Bazı öğrenciler not alıcı kullanabilirler
- Ders notları ve teksirlerin bir kopyasını verin
- Eğer gerekliyse, yazılı ödevlerin tamamlanması için fazladan zaman verin

Bilişsel zorluk yaşayanlar için öğrenmeyi nasıl erişilebilir hale getirebiliriz?

Bazı öğrenciler disleksi, zihinsel bozukluk ve beynin hasar görmesi sonucu bilişsel zorluk yaşayabilirler. Bazı bireyler hafızayla, soyut düşünceyle, dikkatle veya karışık bilgi işlem süresiyle ilgili olarak problem yaşayabilirler. Bilişsel zorluk çeken öğrenciler üniversite gibi yeni yerlere uyum sağlamada zorluk çekebilirler.

Sınıf için birkaç ipucu:

- Ödevleri sadece gerekli kısımları içerecek şekilde yeniden tasarlayın
- Büyük ve zor ödevleri daha küçük adımlara bölün
- Sınıf ortamını basit tutun ve dikkat dağıtacak şeyleri azaltın
- Alıştırmalar, video sunumları ve grup projeleri kullanarak öğrencilerin öğrenme stillerine hizmet etmek için çok yönlü duyuşsal ve pratik bir yaklaşım kullanın
- Öğrencileri ders esnasında destekleyici teknoloji kullanmaya teşvik edin
- Yeni kavram veya materyaller üzerinde çalışırken kesintileri asgariye indirmeye çalışın

- Mümkin olan yerlerde basit cümleler kullanın
- Bilgileri bir sıra içerisinde verin
- İki anlamı veya iki negatif anlamı olan kelimelerden kaçının
- Pasif yapılar yerine aktif yapılar kullanın
- Çalışmaları bölümlere ayırın ve bir seferde birini anlatın
- Öğrencilere ödev analizi yapmayı ve bölümlere ayırmayı öğretin böylece birbirlerini etkilemeden öğrenebilirler
- Onları olumlu yönde güçlendirmek için sürekli geri dönüt verin
- Mümkin olan yerlerde pratik kendilerinin de katılabileceği sunumlar kullanın
- Her seferinde bir yönerge verin ve sık sık öğrencilerin konuyu anlayıp anlamadıklarını kontrol edin
- Öğrencilerle ezberlemeyi geliştirici stratejileri çalışın ve onları kavram haritası tekniklerini kullanmaya teşvik edin
- Öğrencinin dikkat süresini arttırmak için bilgi miktarını yavaş yavaş arttırın
- Tekrar sağlayın, yeni çalışmalar gösterin ve somut örnekler vererek açıklayın
- Öğrencilere ödevlerini ve sınavlarını tamamlamaları için fazladan zaman verin
- Öğrencilerin kayıt cihazı veya dizüstü bilgisayar kullanmalarına izin verin
- Gerekliğinde görsel ipuçları, renkli kodlar ve etiketler kullanın

Zihinsel Engelli öğrencilere öğrenmeyi nasıl erişilebilir hale getirebiliriz?

Öğrenme çevresindeki uygun barınma yerleri, zihinsel engelli öğrencilere motive olmaları ve gerektiğinde yardım alabilecekleri konusunda katkıda bulunabilir. Bazı öğrenciler çalışma taleplerinin üstesinden gelmeyi zor bulabilirler, fakat öğrencilerin kursta daimi kalmalarını sağlamak için problemlerin birçoğu çözülebilir veya en aza indirgenebilir.

Örnek

Her şey üst üste geldiği zaman, ödevleri zamanında bitirmeyi çok zor buldum. Bir seferde sadece bir şey üzerinde yoğunlaşabiliyorum ve bir seferde üç veya dört ödev aynı anda odaklanmak benim için çok zordu.

Sınıf için birkaç ipucu:

- İş miktarlarını yayın böylece aynı güne denk gelen birçok ödev olmayacak
- Ödevlerin teslim tarihlerinde biraz esnek olunabilir. Bu da her öğrencinin kendisiyle görüşülüp karara varılmasını gerektirir

- Büyük gruplar korkutucu olabilir fakat ikili çalışmalar yalnızlığı azaltmaya yardım edebilir
- Eğer öğrenciler dersi bir süreliğine bırakma ihtiyacı hissederseniz, işi evde tamamlama konusunda uzlaşılabilir
- Gerekliğinde öğrencilere konuşmaları kaydetmeleri için izin verin
- Devam etme veya zaman sorunları varsa hedefleri tartışın
- Öğrencilerinizle, geçmişte hangi stratejilerin onlar için iyi olduğunu tartışın
- Öğrencileri danışma servislerinin varlığından haberdar edin

Örnek

Bazen ödevlerimi yapmak için kendi kendimi motive etmeyi çok zor bulurum. İşleri dar zaman aralığında bitirme sorumluluğu çok korkutucu gelir bana.

12.3 Sanal Öğrenme Yoluyla Verilen Dersler Nasıldır?

Eğitim teknolojisindeki gelişmeler, öğrenme için gerekli yeni kitle iletişim araçlarını da beraberinde getirdi. Yüz yüze veya uzaktan eğitim bu şekilde verilen popüler derslerdendir. Bu tür dersler engelli öğrencilere büyük ölçüde eğitim fırsatları tanıma potansiyeline sahiptir.

Çevrimiçi öğrenme şu şekilde kullanılabilir:

- Kurs içeriklerini verin
- Ders notları ve program gibi ders içeriklerini yayımlayın
- İletişimi kolaylaştırın ve öğrenci tartışmaları için forumlar sağlayın
- Öğrencilerin işlerini değerlendirin

Sanal öğrenmenin bazı avantajları

- Öğrenciler daha özgür olurlar
- Kütüphane personeli ve not alıcılar gibi yardımcılardan desteğine daha az güven vardır
- Elektronik olarak bir işi yapabilmek, çoğu öğrenci için daha etkilidir
- Tartışma forumları ve e-postaların kullanımıyla iletişim geliştirilebilir
- Öğrencilerin tercih ettikleri arka plan, renk ve punto formatının değişmesiyle materyaller edinilebilir

- Yazılı materyallere ulaşmada güçlük çeken öğrenciler, konferans ve okuma listesi gibi ders materyallerine çevrimiçi ulaşabilirler. Konferans notlarını mevcut kılmak, aynı zamanda hem not alıp hem de dinlemeyi zor bulan öğrencilerin yararına olacaktır
- Uzaktan öğrenme gibi evde çalışma yeteneği, yüksek öğretim derslerine katılmayı zor bulan insanlara fırsatlar sağlar

Çevrimiçi öğrenmeyi kullanırken erişilebilirliği nasıl sağlayabilirim?

İnternet üzerinden ileti çok yaygınlaştığı için tüm kullanıcılara ulaşan elektronik materyallerin iletisi ve tasarımına ihtiyaç artar. Web sayfaları erişilebilirlik için tasarlanmaya ihtiyaç duyar ve ayrıca web içeriği belli erişilebilirlik özelliklerine uymalıdır.

Erişilebilir web sayfa tasarımı için birkaç ipucu:

- Uygun ama aşırıya kaçmayan görüntüler, grafikler, semboller ve noktaları gösteren diğer görsel işaretleri kullanın
- Tüm grafiklerin, numaraların ve diğer örneklemelemlerin eşdeğer bir metne sahip olduklarından emin olun
- Çevrimiçi ortama geçişi göz önünde bulundurarak içeriği düzenleyin
- Yapıyı ve ders içeriğini düzenlemek için WebCT tarafından sağlanan özellikleri kullanın
- PDF ve ‘yalnızca okunabilir’ formatları erişilebilir yapın
- Sıra dışı metinleri, karakterleri ve kısaltmaları yorumlarken ekran okuyucularının sınırlılıklarının farkında olun
- Ekran tasarımında zıtlık ve renklerin uygunluğundan emin olun
- Görsel veya işitsel formatlar için alternatif bilgi kaynakları sağlayın

Sonuç

Müfredatı tüm öğrenciler için erişilebilir kılmak alternatif yollardan düşünmeyi ve şimdiki işlemleri incelemeyi içerir. Asıl çaba akademik standartlarda taviz vermeden öğrencilerin kendi yeteneklerini göstermelerine olanak sağlama yollarını bulmaktır. Bu, derslerin gerektirdiği temel yeteneklere odaklanmayı ve yeteneklerin teorik sunumundan ziyade pratik kullanımını düşünmeyi gerektirir. Esneklik, öğrenme çevresini ve tüm öğrenciler için erişilebilir olan müfredatı oluşturmada çok önemlidir.

BÖLÜM 13

**SINAV VE DEĞERLENDİRMELERİ
NASIL ANLAŞILABİLİR YAPARIZ?**

BÖLÜM 13 SINAV VE DEĞERLENDİRMELERİ NASIL ANLAŞILABİLİR YAPARIZ?

13.0 Sınav Ve Değerlendirmeleri Nasıl Erişilebilir Hale Getirebiliriz?

Değerlendirme ve sınavlar sıkıntılı durumlardır çünkü bunların sonuçları bir öğrencinin geleceği için önemli etkiye sahip olabilir. Öğrencilerin ders çalışmalarını değerlendirmek ve sınavdan geçirmenin amacı seçilen dersin akademik ölçüt ve hedeflerine doğru onların ilerlemelerini ölçmektir. Öğrencilerin öğrenme sonuçlarını ölçme değerlendirme yöntemleri genellikle geleneksel biçimdedir. Eğer bu formatlar öğrencilerin beceri ve bilgilerini tam olarak göstermelerini engelliyorsa, bunlar ayrımcı olarak düşünülebilir.

Bazı öğrenciler, örneğin, yeteneklerini geleneksel ölçme yöntemleriyle gösteremeyebilirler ve uygun yerleştirmelerin yapılması gerekecektir. Kurumlar, öğrencilerin performanslarında oluşabilecek özürlülük etkisini en aza indirmek için, dersin amaçları doğrultusunda öğrenci çalışmalarını ölçme ve değerlendirme alternatif araçları gibi içsel uygulamaları benimseme ihtiyacı duyarlar.

Bireysel öğrenme durumlarını göz önünde bulunduran alternatif ölçme ve değerlendirme stratejileri, öğrencilerin yapabileceklerinin en iyisini yapmalarını sağlamak ve gerçek yeteneklerini göstermeleri için engellerin çoğunu ortadan kaldıracaktır.

Örnek

Yazamayacak durumdaki çocuklar onların adına yazacak bir yazıcı kullanımına ihtiyaç duyacaktır.

Hangi Adımları Atmalıyız?

- İhtiyaç analizi yoluyla yerleştirme bölgeleri belirlemek
- Değerlendirme sürecini önceden planlamak
- Öğrencilere değerlendirme sürecinin tarifini yapmak. Böylece onlardan ne beklendiğini bileceklerdir.
- Bu derse yüklenen toplam puanı söylemek ve bu puanın nasıl tahsis edildiği konusunda öğrencileri bilgilendirmek.

13.1 Ne Tür Alternatif Değerlendirme Biçimleri Mevcuttur?

Öğrenciler yeterliklerini farklı bir sürü yolla açığa vurabilir ve öğrencinin gelişimini değerlendirmek için sayısız strateji mevcuttur.

QAA Subject Benchmark tarafından belirlenen öğrenmeyi ölçmenin bazı alternatif yolları:

- Sürekli değerlendirme
- Çoktan seçmeli testler
- CD ya da internet üzerinden elektronik sunumlar
- Desen çalışması
- Portföy, alıştırmaya kitabı veya seyir defteri
- Analitik alıştırmalar
- Video sunumları
- Gerçekçi projeler
- Belgelenmiş kanıt
- Laboratuvar ya da alan çalışması raporları
- Sınıf içi sunumlar
- Araştırma projeleri
- Veri analizi
- Çevrimiçi değerlendirme
- İş deneyim raporları
- Akran değerlendirmesi
- Sözlü sınav
- Boşluk doldurma alıştırmaları
- İşitsel kasetler
- Sayısal tablolar

Öğrenci çalışmasını değerlendirirken akılda tutulacak bazı tavsiyeler:

- Eğer belli bir görevi uygulamaları mümkün değilse, öğrencilerin konu bilgisini göstermesine fırsat veren alternatif çalışmaları dikkate al.
- İşitme engelli çocuklar işaret dili yorumlayıcısı tarafından yorumlanan soru ve cevaplara ihtiyaç duyabilir.

- Görme engelli çocuklar sözlü değerlendirmeye ya da ekran okuyucu yazılımına ihtiyaç duyabilir.
- Bazı görme engelli öğrenciler değerlendirme sürecinde okuyacak bir kişiye ihtiyaç duyabilir.
- Bazı öğrenciler diğer öğrencilerden farklı bir ortamda değerlendirilmeye ihtiyaç duyabilir.

13.2 Sınavlar - Öğrencileri Nasıl Hazırlarız?

Sınavlar bütün öğrenciler için sıkıntılı durumlardır ve hazırlanmaları da sınav başarısının anahtarıdır. Bazı öğrenciler sınav sorularını ve biçimini anlamada zorluk yaşayabilir ve yardıma ihtiyaçları olacaktır. Öğrenciler kendi düzeltmelerine odaklanmaya ihtiyaç duyarlar ve kendi sınavlarının yerli yerinde düzenlemesi için plana ihtiyaç duyarlar.

Ne Tür Stratejiler Yararlıdır?

- Kısa, orta ve uzun dönemli amaçlar için bir program oluşturmak.
- Ders kitapçıkları ile birlikte geçmiş sınav kâğıtlarını gözden geçirmek.
- Okuma ve yorum sorularının provasını yapmak, örneğin SCORER'i kullanarak (zamanı planlama, anahtar kelimeleri arama, zor soruları atlama, dikkatli okuma, cevaplama süresini tahmin etme, gözden geçirme).
- Eski kâğıtları model olarak kullanarak öğrencileri olası sınav cevapları üretebilmelerine yardım etmek.
- Öğrencileri soruları okurken sorulardaki anahtar kelimeleri seçebilmek için fosforlu kalem kullanmaya teşvik etmek.
- Görsel biçimde anahtar bilgileri düzenlemelerine yardımcı olabilecek zihin haritası kavramıyla öğrencileri tanıştırmak.
- Öğrencileri kişisel hata kontrol listesi kullanarak cevaplarını ince eleyip sık dokuyarak okumaya cesaretlendirmek.
- Öğrencilere zamanı kontrol edecek şekilde eski sınav sorularını cevaplandırma fırsatı vermek.

13.3 Öğrencileri Sınav Süresince Nasıl Yerleştirebiliriz?

Akademik başarıyı değerlendirme ihtiyacı eğitimin bütünleyici bir parçasıdır. Bazı öğrenciler alternatif sınav yerleri gibi yerleştirilmeye, ekstra zaman ya da alternatif bir biçimde sunulan sınav kâğıtlarına ihtiyaç duyabilirler böylece sınav ortamlarında zararlı halde olmazlar.

Örnek

Sınıfta yardımcı teknolojiye gereksinim duyan öğrenciler sınavda da aynı desteğe ihtiyaç duyacaklardır.

Sınavlar akademik sürecin merkezindedir ve özürlü öğrenciler her akademik senenin başında sınavlar için uygun destek ve yerleştirme istemeye cesaretlendirilir.

Örnek: Limerick Teknoloji Enstitüsü

Limerick Teknoloji Enstitüsü'ndeki Giriş Ofisi özürlü çocuklar için sınav yerleştirmesi sorumluluğunu birleştirmiştir. Giriş Servisi tarafından ihtiyaç analizi tamamlandıktan sonra sınav yerleştirmeleri öğrenci bilgi sistemine işlenecektir- Banner.

Banner kişisel öğrenci yerleşim ihtiyaçlarını kaydedebilmek için özel bir form eklemiştir. Sınav Bölümü tüm sınav yerleşim uygulamalarının düzenini sağlamaktadır ve bu hazırlıklardan sorumlu bölüm içinden atanmış bir kişi vardır.

Sınavları Sunmanın Alternatif Yöntemleri İçin İpuçları:

Görme Engelli ya da Görme Bozukluğu Çeken öğrencileri Yerleştirmek

Bu öğrenciler şunlara ihtiyaç duyabilir:

- Braille formatında sınav kâğıtları
- Ekran okuyucu yazılımlı dizüstü bilgisayar
- Sınav kâğıdının ekran altına yerleştirildiği ve ekranda genişletilmiş bir uyarlamanın görüldüğü kapalı elektrik devreli televizyon
- Bir okuyucu sağlama
- Dinleme kasetine kayıtlı sınav kâğıtları

- Kişisel bilgisayar vasıtasıyla büyük karakterle yazılı sınav kâğıtları
- Sınav kâğıtlarını elektronik ortamda hazırlamak.

Disleksili öğrencileri yerleştirmek

Katı sınav özellikleri ortadan kaldırılamayacakken, kurumlar şu şekilde disleksinin sınav performansına etkisini en aza indirmeye yardımcı olabilir:

- Sınav sorularında karmaşık dil kullanmaktan kaçınma ve açıkça sınav kâğıdında soruları ayrıştırma
- Disleksili öğrencilerin okuma, yazma ve hafızadaki bilgiyi geri çağırma için ihtiyaç duyacağı ekstra çabayı telafi etmek için her bir saatlik sınav için ortalama on dakika ekstra süre vermek
- Uzun yazma gerektirecek sorular yerine çoktan seçmeli ya da kısa cevaplı soruları tercih etmek
- Algıda zorluk çeken öğrenciler için özel çaba gerektiren cevap kâğıtlarından özellikle bilgisayar formlarından kaçınmak
- Öğrencilerin sözlük, elde kullanılan telaffuz denetleyici veya kişisel telaffuz sistemi kullanmalarına izin vermek
- Sınav sorularını, geleneksel beyaz kâğıda siyah yazıdan kaynaklanabilecek göz kamaşmasını ortadan kaldırmak için büyük yazılı ve açık mavi veya pembe gibi gölgeli kâğıda basmak
- Öğrencilerin dikkat dağınıklığını en aza indirmek için sessiz bir oda kullanmalarına imkân tanımak
- Halen planlama ve yapıyı göstermek için iskelet notlar alıyorlarken öğrencilerin cevaplarını sözlü olarak kaydetmelerine izin vermek
- İşitsel kaset üstünde sınav sorularının kullanımına izin vermek
- Öğrencilerin tercihen ses tanısal yazılımlı olan bilgisayar kullanımına izin vermek böylece cevaplarını sözlü olarak açıklayabilir ve onları ekranda düzeltebilir.
- Öğrencilerin cevapları yazacak bir yazıcı şahıs kullanmalarına izin vermek
- Öğrencilerin sınav kâğıtlarını önceden incelemelerine izin vermek ve yabancı kelimeleri onlara açıklamak
- Öğrencilerin telaffuz ve dilbilgisiyle alakalı kişisel öğrenme yetersizliğini telafi etmek için dilbilgisi eğitimi vermek

Sağır ya da Ağır İşiten Öğrencileri Yerleştirmek

Sağır ya da ağır işiten öğrencilere uygun iletişim kanallarının sağlanması sınav prosedürlerinde erişim eşitliğini sağlamada temeldir.

Gözetmenlik

Sınav esnasında gözetmenler tarafından verilen yönergeler şu şekilde erişilebilir hale getirilebilir:

- İşaret dili çevirmenlerinin kullanımı (Eğer öğrenci işaret dili biliyorsa veya sözlü bir sınav ise)
- Yüzünü öğrenciye doğru çevirmek ve net konuşmak (eğer öğrenci dudak okuyorsa)
- Bütün sınav yönergelerini yazılı ve basit bir İngilizce ile hazırlamak
- FM duyma sisteminin kullanılması

Vaka Çalışması- İşitme engelli bir öğrenci

Dave Makine Mühendisliği Bölümünde okuyan ve ağır işitme engelli bir öğrencidir. Ana dili İrlanda İşaret Dili. Okulunda Dave'e bir işaret dili tercümanı sağlanmış ve böylece derslere rahatlıkla erişebiliyor. İlk sınavlarda Dave'in çevirmeni yoktu çünkü danışmanı bu durumun farkında değildi. Dave danışmanına yardıma ihtiyacı olduğunu söylediğinde sınav yönergelerini yazılı olarak almaya başladı.

O günden beri fakülte Dave için bir çevirmen ve sınav yönergelerini yazılı olarak vermek için anlaştı. Aynı zamanda danışmanı sınavlarda Dave ile yazılı olarak iletişim kuruyor. Sınav danışmanları gerektiğinde sınavdan önce öğrencilerin durumları hakkında bilgilendiriliyor.

Geleneksel formatlardaki sınavlar özellikle ağır işiten veya işitme engelli olan öğrencilere sorun yaşıyor. Sınav prosedürlerine eşitlik getirmek için bu tür öğrencilere fazla zaman tanımak çok önemlidir.

Gerekebilecek intibaklara örnekler:

- Sınav sorularını işaret diline çevirebilecek bir çevirmene erişim
- Sözlüğün sağlanması

- Sınav sorularındaki ağır dilin basitleştirilmesi ve sorulan anlaşılıp anlaşılmadığını denetleyen bir hocanın olması
- Sınavların kişisel bilgisayar yardımıyla tamamlanması
- Sınav cevaplarının işaret dili veya yazıcı tarafından sunulması
- Her ödev için fazladan zaman
- Sağırılık ile ilgili eğitimsel dezavantajları telafi etmek için yazım ve gramer hatalarına müsamaha gösterme

Zihinsel Engelli Öğrencileri Yerleştirmek

Sınavlar bütün öğrenciler için streslidir ve zihinsel engelli öğrencilerin sınavlarda başarılı olabilmeleri için birtakım intibaklara gereksinim duyarlar.

Aşağıdaki intibaklar uygun olabilir:

- İlave zaman ve dinlenme araları
- Sınavları ayrı bir oda da veya sessiz bir ortamda gerçekleştirmek
- Kapıya yakın oturma düzeni
- Zaman ayarlamalarında esneklik
- Sınav esnasında öğrencilerin içecek tüketmesine izin verme
- Sınav yerine alternatif bir çalışma verme

Fiziksel Engelli Öğrencileri Yerleştirmek

Fiziksel engelli öğrencilerin sınav öncesi yerlerini düzenlemek için fazladan zamana ihtiyaç duyabilirler.

Aşağıdaki intibaklar uygun olabilir:

- Sınav kâğıtlarını tamamlamak için fazladan zaman
- Ayrı sınav merkezi: eğer öğrenci destekleyici teknoloji, özel mobilya veya aygıt kullanıyorsa bu olanak faydalı olabilir
- Bazı öğrenciler aralara ihtiyaç duyabiliriz
- Yazmada zorluk yaşayan öğrencilere ses kayıt cihazı sağlamak veya yazıcı atamak
- Sınav kâğıdını okuyacak bir okuyucu
- Bazı öğrenciler sınav esnasında kişisel bir yardımcıya ihtiyaç duyabilirler

- Uzun süre oturamayan öğrencilere arka destekli sandalyeler sağlanabilir
- Tekerlekli sandalye kullanıcıları için göğüs hizasında sıra bulundurmak
- Geleneksel sıralarda oturmada zorluk çeken öğrencilere tasarlanmış masalar alternatif olabilir
- Tekerlekli sandalye kullanıcılarının geniş bir alana ihtiyaçları vardır

BÖLÜM 14

KARİYER HİZMETLERİ - HANGİ DESTEKLER MEVCUT?

BÖLÜM 14 KARIYER HİZMETLERİ - HANGİ DESTEKLER MEVCUT?

14.0 Engelli Öğrenciler Niçin Ek Kariyer Hizmetleri Desteğine Bağlıdır:

Araştırma tutarlı bir şekilde engelli mezunların aynı durumda olmayan muhataplarına nazaran iş sahibi olma olasılıklarının çok daha az olduğunu göstermekte (Get Ahead). Birinci ve ikinci sınıf onur dereceli mezunlar bile iş sahibi olma çabalarında bulunurken engel ve tehditlerle yüz yüze kalırlar. Birçok iş sahibi hala kişinin beceri ve yeteneklerine değil sakatlığına odaklanır.

Yüksek dereceli eğitime engelli öğrencilerin katılım sayısı giderek arttığı için, mezun olduklarında iş sahibi olmaya çabalayan öğrencilerin sayısında gözle görülür derecede artış gerçekleşti. Öğrencinin iş deneyimi eksikliği var maalesef, bundan dolayı çoğu işverenin aradığı aktarılabılır, yüzeysel becerileri kazanmamış olurlar. Kariyer Hizmetleri kayda değer bir destek kaynağı olabilir ve kurumlar ve işverenler arasında köprü olmada önemli bir rol oynayabilir.

Kariyer Hizmetleri engelli öğrencileri bunlar gibi belli konularla muhatap iken desteklemeli:

İfşa: Sakatlık bir işverene ne zaman ve nasıl açıklanır.

Uygun İntibak arama: En iyi yaklaşım hangisi

Müdafaa Becerileri: Bir röportaj ortamında nasıl etkili olunabilir

İş Deneyimi: Uygun yerleştirmeler ne şekilde bulunabilir.

14. 1 Gündemdeki Araştırmalar

AHEAD İrlanda'daki Kariyer Hizmetleri ile ilgili birçok can alıcı konuyu aydınlatan engelli çocuklarla ilgili ilk araştırmasını henüz bitirdi. (AHEAD 2008 yayınlanmadı)

İşte bazı bulgular:

- Araştırılan mezunların sadece %23ü herhangi bir meslek hazırlık kursuna katıldı. Bunların yarısından çoğu bu aşamada bu tür bir mesleğe hazırlık eğitiminin kendilerine yarar sağlayacağını dile getirdiler.
- Yanıt aldıklarımızın %83ü sunulan tüm iş hizmetleri ve bağışlarından habersizlerdi. Onlardan çok azı (%9) ciddi anlamda bir bağıştan yararlanmıştı.
- İş arayan mezunların karşısındaki en büyük engellerden biri iş deneyimindeki eksiklikti.

Araştırma bulgularından ortaya çıkan birkaç öneri:

- Yüksek Öğretim Kurumları üçüncü sınıf engelli öğrencilerin çıkışlarını denetlemeli. Bu bilgi engelli öğrencilerin iş sahibi olmadaki statüleri hakkında önemli veriler sağlayacak ve iş sahibi olmalarında anahtar rol oynayacak faktörleri belirlemelerinde yardımcı olacak.
- Yüksek Öğretim Kurumlarında, engelli öğrencilerle belirli bir mesleğe hazırlık eğitimine yönelmeleri için kariyer Hizmetleri'ne ihtiyaç vardır.
- Engelli öğrenci mezunları iş tecrübesi edinmede zorluk çekiyorlar bu da iş yeri hakkında bilgi ve tecrübe edinmelerini sınırlıyor. Yüksek öğretimdeki insan kaynakları bölümü kariyer danışmanları ile işbirliğine girerek zorunlu iş tecrübe fırsatları yaratmalılar.

? Biliyormuydunuz

Araştırmalar engelli öğrenci istihdam oranının engelsiz olanlarla karşılaştırıldığında çok düşük olduğunu göstermektedir

14.2 Kariyer Hizmetlerinde İyi Uygulamaları Nasıl Sağlayabiliriz?

Kariyer Hizmetlerinin engelli öğrencilerin iş piyasasına erişimini sağlamada önemli bir rolü vardır. Günümüz değişen iş piyasasında, engelli öğrencileri işyerinin gerekliliklerini yerine getirecek şekilde hazırlamak gerekiyor. Mezunlar kariyerlerini yönetmek için sorumluluk almalı ve problem çözme, planlama, karar verme ve yaşam boyu öğrenmede gerekli becerileri geliştirmeliler.

İyi uygulamalara birkaç örnek:

- Kurumlar, kariyer hizmetlerinin engelli öğrencilere tutarlı ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlamak için politika ve stratejiler geliştirmeliler
- Eğitim ve işyerinde öğrenciler için gerekli uygun intibaklarla ilgili bilgi önemli bir gerekliliktir
- Öğrencilerin istihdama geçişlerinde ilgili bütün personel ve bölümlerin sıkı bir bağlantı içinde olmaları gerekir
- Kurumlar ve kariyer hizmetleri işverenlerle bağlantı kurup ortaklıklar geliştirmeli ve bu işverenlerin kanuni gerekliliklerden haberdar olmasını sağlamalıdır

- Öğrencilerin ifşaat yönetimi ile ilgili belirli bilgilere ihtiyaçları vardır
- Kariyer Hizmetlerinin öğrencilerin başka bir işyerine gönderilmeleri ile ilgili net bir sistemi olmalı
- Kurumların, Kariyer Hizmetinin değerlendirilmesi için bir sistemi olmalı
- Kurumların ayrılan öğrencilerin iş edinme veya başka çıktıları kayıt etmeleri gerekir
- Kariyer Hizmetleri ve istihdam bilgileri bütün öğrencilere erişilebilir formatlarda hazır bulunmalı
- Kariyer Hizmetleri bütün öğrencilerin erişebileceği bir yerde olmalı
- Okulun web sayfasında var olan kariyer bilgileri erişilebilir formatta olmalı
- Kariyer çalıştay ve seminerleri erişilebilir ortamlarda yapılmalı
- Engelli öğrencilerle çalışan personele engelli farkındalık eğitimi verilmeli
- Kariyer Hizmetleri, diğer kurum, ajans ve engelli organizasyonları ile bağlantı ve işbirliği içinde olmalı

Sonuç

Araştırmalar, iş piyasasına geçişte engelli öğrencilerin dezavantajlı olduğunu göstermektedir. Gerekli iş tecrübesinin yokluğu ve işverenin var olan desteklerle ilgili bilgi eksikliği bu problemi büyütmektedir. Kariyer Hizmetleri, işverenlerle işbirliğine girmede ve onlara rehberlik vermede ileriye yönelik çalışmalar yapmalı. Öğrenciler, iş arama ve işe hazırlanma konularında eğitilmeli. Özellikle iş tecrübesine ihtiyaçları var. Çünkü o olmadan iş yerine erişim oldukça zordur.